

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

ШАПАР АНАСТАСІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

**ТЕМАТИЧНІ ДОМІНАНТИ В УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-
ВИДАННЯХ КУЛЬТУРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ
(на матеріалі видань «KORYDOR» та «КОНТУР»)**

Дипломна робота на здобуття освітнього рівня бакалавр

Галузь знань: 06 – «Журналістика»

Спеціальність: 061 – «Журналістика»

Спеціалізація: – «Журналістика»

Науковий керівник:

Ганна ГЕЦКО,

канд. філол. наук, доцент

Ужгород – 2022

Регистрація № _____

«_____» _____ 2022 р.

/підпис /

Тетяна ШЕВЧЕНКО

/провідний фахівець кафедри/

Дипломна робота допущена до захисту

Керівник наукової роботи

Ганна ГЕЦКО

/підпис/

/ім'я, прізвище/

канд. філол. наук, доцент

/науковий ступінь, вчене звання/

Завідувач кафедри журналістики

Євген СОЛОМІН

/підпис/

/ім'я, прізвище, /

канд. наук, із соціал. комун, доцент

/науковий ступінь, вчене звання/

«_____» _____ 2022 р.

Рецензент _____

/підпис/

/ім'я, прізвище /

/науковий ступінь, вчене звання/

АНОТАЦІЯ

Шапар А.О. Тематичні домінанти в українських інтернет-виданнях культурної проблематики (на матеріалі видань «Korydor» та «Контур» за лютий 2021 - лютий 2022 рр.).

У бакалаврській роботі проаналізовано особливості подання культурної тематики авторами сучасних мистецьких медіа, з'ясовано основні відмінності та проблеми вітчизняної культурної журналістики, розглянуто теоретичне підґрунтя галузевої публіцистики.

Вперше на значному фактичному матеріалі здійснено комплексний аналіз статей культурного спрямування видань «Korydor» та «Контур» за період з лютого 2021 року по лютий 2022 року.

Виокремлено шляхи для популяризації культурної журналістики на широку аудиторію; виділено основні проблеми онлайн-медіа культурного спрямування та варіанти їх вирішення.

Результати дослідження можуть бути корисними для фахівців галузі, котрі прагнуть розповсюдити мистецьку публіцистику серед різних верств населення.

Ключові слова: культурна журналістика, культура, мистецтво, онлайн-видання, публіцистика, українська журналістика.

ABSTRACT

Shapar A. Thematic dominants in Ukrainian online publications of cultural issues (on the material of the publications "Korydor" and "Kontur" for February 2021 - February 2022).

The bachelor's work analyzes the peculiarities of the presentation of cultural topics by the authors of modern art media, the main differences and problems of

domestic cultural journalism, the theoretical basis of industry journalism is considered.

For the first time on a significant factual material, a comprehensive analysis of cultural articles of the publications "Korydor" and "Kontur" was carried out for the period from February 2021 to February 2022.

There are ways to promote cultural journalism to a wide audience; highlighted the main problems of online media cultural orientation and options for their solution.

The results of the study can be useful for industry professionals who seek to disseminate artistic journalism among different segments of the population.

Keywords: cultural journalism, culture, art, online publications, journalism, Ukrainian journalism.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРНА ПРОБЛЕМАТИКА В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ.....	12
1.1. Теоретичні засади дослідження культурних проблем у вітчизняних ЗМІ..	12
1.2. Сучасний стан та основні принципи функціонування українських інтернет-видань про культуру	20
1.3. Основні проблеми розвитку культурних інтернет-видань в Україні	28
Висновки до розділу 1	34
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ПРО КУЛЬТУРУ «KORYDOR».....	37
2.1. Онлайн-видання «Korydor»: сутність, проблематика, функціонування.....	37
2.2. Особливості культурної спрямованості журналістських матеріалів онлайн-видання «Korydor»	46
Висновки до розділу 2	53
РОЗДІЛ 3. КУЛЬТУРНЕ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «КОНТУР».....	56
3.1. Видання «Контур»: специфіка, принципи роботи, проблематика.....	56
3.2. Характер висвітлення культурної тематики в інтернет-виданні «Контур» .	61
Висновки до розділу 3	67
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	77

Додаток А. Кількісне співвідношення матеріалів у журналах «Korydor» та «Контур».....86

Додаток Б. Жанрово-тематичне наповнення видань «Korydor» і «Контур»88

ВСТУП

Інтернет став невід’ємною частиною суспільного життя, можливістю миттєво дізнатися потрібну інформацію. Мережа дуже перенасичена різноманіттям новин, застарілої та актуальної інформації, фейками та правдою, розважальним, політичним, науковим та іншим контентом. Багато спеціалістів відзначають, що суспільство настільки розслабилось через легке отримання потрібної інформації, що тепер шукає більш спрощену, яка не потребує додаткової розумової праці – певний інформаційний фаст-фуд.

Завдяки діджиталізації інформація почала доходити до реципієнтів у значно викривленому, репрезентованому вигляді, а не первинному. Користувачі інтернету більше зацікавлені в отриманні новин про скандали, страх, інтим, гроші, сенсації та смерть, ніж духовно розвиватися, читаючи глибокі мистецькі теми у великих за обсягом матеріалах.

Культурологічна журналістика є окремою ланкою видань, покликана інформувати про культурно-мистецьке життя, формувати світогляд та духовну культуру аудиторії. Це — розуміння культури, повне занурення в тему, естетичне відчуття того, хто пише. Тема культури в інтернет-виданнях сьогодні тісно переплітається з лайфстайлом і світською хронікою. Користувачам цікавіше читати під сенсаційним «соусом», ніж великі аналітичні матеріали.

Треба відзначити, що поняття мистецтво здебільшого розуміють, як літературу, образотворче мистецтво, музику, кіно, театр, фотографію, архітектуру чи дизайн. Проте до культурних явищ також належать: традиції, звичаї, філософія, субкультури, мода і багато інших масових занять.

Українські журналісти, які пишуть на культурну тематику, відчувають, що ці матеріали намагаються відсунути якнайдалі від головної сторінки видання. Журналістам-початківцям пропонують мистецький напрямок задля «набивання руки», щоб потім перейти на більш «серйозну журналістику». Редактори таких відомих українських культурних видань, як «Vogue»,

«Коментарі», «Korydor», «Дзеркало тижня» відзначають, що рекордний трафік матеріалів їх видань становлять ті, які так чи інакше зачіпають політику: зміна керівництва у театрах, кадрова політика у музеях тощо. Дійсно, сучасна культура нерозривно переплітається із суспільним життям. Сьогодні говорити про мистецтво як про щось окреме від суспільно-політичної ситуації майже неможливо.

Сучасні мистецькі видання існують здебільшого в розважальних форматах. Медіафахівці відзначають, що якісний матеріал може виникнути спонтанно у виданні без продуманої редакційної політики в культурній сфері. Однак, якщо порівняти з кінцем XX – початком XXI століття, раніше культура журналістика була більш ексклюзивною. Це пов'язано із тодішньою відсутністю гаджетів та інтернету й переважанням традиційної журналістики: газет, журналів, радіо та телебачення. Фахівці відзначають, що тоді було більш зрозуміле саме поняття культура. Це те, що стосується цінностей. Можна зробити висновок, що ті публікації, які не зачіпають певних соціальних змін, досвіду, загальнолюдських цінностей, належать до сфери дозвілля, а не культури.

Ступінь наукового вивчення. Культурна журналістика неодноразово ставала предметом вивчення як вітчизняних, так і закордонних науковців. Значні напрацювання щодо визначення культурного репортера в світі журналістики мають дослідники Копенгагенського університету. Вони відзначають домінування авторського стилю, певний суб'єктивізм, викликаний особистим залученням та цікавістю обраної теми.

Серед українських вчених цим питанням предметно цікавилися: Ю. Добуш, О. Іванова, Т. Кузнецова, Д. Мокрушина, К. Пірогова, В. Клименко, С. Фіялка.

Окремі приклади функціонування культурних медіа, варіанти розвитку спеціалізованих видань дослідили М. Дорош, Д. Харіс, В. Клименко,

С. Ославська, М. Марковська, Л. Мар'їна, Т. Грін, О. Гарматій. Зокрема, літературна журналістика була предметом дослідження у наукових працях О. Іванова, А. Пилипенко, Ю. Добуш, Д. Харитонova, О. Харченко. Театральну тематику в журналістиці висвітлювали В. Галацька, А. Головненко, П. Богданова, М. Сіман, В. Собіянський. Музичну проблематику у медіасфері порушували у своїх доробках Г. Янишівська, Ф. Пухарев, Р. Шик, А. Рід, М. Фенстер, С. Джонс. Арт-журналістику дослідили такі фахівці, як: К. Пирогова, О. Масленніков, Н. Точицька та ін.

Актуальність теми наукової роботи. Засоби масової інформації мають важливе значення не лише для політичного, економічного, соціального життя суспільства, а й такого чутливого і складного середовища як сфера культури. Інформуючи про події й процеси, що відбувається у культурномистецькій царині, медіа створюють поштовх для розвитку культури, стають своєрідним майданчиком для суспільного обговорення цієї проблематики, розвивають інтелектуальний простір, світоглядні орієнтації та культурні запити аудиторії. У сучасному соціумі журналістська діяльність зумовлює динаміку культури й одночасно є її продуктом. Тому актуальність дослідження видань культурної проблематики обумовлена необхідністю належного опрацювання питань культури у засобах масової інформації, оскільки культурні події і процеси є важливим сегментом життя суспільства.

Наукова новизна нашого бакалаврського дослідження полягає в тому, що в ньому комплексно окреслено тематичні домінанти в українських інтернет-виданнях культурної проблематики, досліджено принципи функціонування цих видань та їхній сучасний стан. Зокрема, вперше проаналізовано онлайн-видання «Korydor» та «Контур» за лютий 2021 – лютий 2022 рр.

Мета роботи – подати комплексний аналіз інтернет-видань про культуру «Korydor» та «Контур»; звернути увагу на їхню специфіку, принципи функціонування та проблемно-тематичне наповнення.

Для досягнення нашої мети визначено такі основні **завдання**:

- 1) аргументувати теоретичні та методичні матеріали дослідження;
- 2) здійснити огляд історичних аспектів розвитку культурних видань в Україні;
- 3) дослідити сучасний стан української культурної періодики, визначити основні аспекти, тенденції та проблеми розвитку;
- 4) проаналізувати специфіку, проблемно-тематичне наповнення онлайн-журналу «Korydor»;
- 5) виявити особливості функціонування, характер висвітлення культурної тематики в онлайн-медіа «Контур».

Об'єктом наукового дослідження є сучасні українські онлайн-медіа культурної проблематики «Контур» і «Korydor».

Предмет дослідження – специфіка, принципи роботи, проблемно-тематичне наповнення, журналістська компетентність у висвітленні культурної проблематики.

Джерельну базу роботи склали матеріали двох сучасних українських інтернет-видань про культуру «Контур» та «Korydor». Загалом проаналізовано 121 публікацію, зокрема, опрацьовано 32 журналістські матеріали інтернет-видання «Контур» і 89 статей онлайн-видання «Korydor» за лютий 2021 — лютий 2022 рр.

Методи дослідження. У нашій бакалаврській роботі ми звернулися до загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Під час опрацювання теоретичного матеріалу ми послуговувалися методами аналізу, узагальнення, індукції і дедукції. В науковому дослідженні звернулися до методу спостереження, коли аналізували функціонування обраних інтернет-видань, ознайомлювалися з їх специфікою на наповненням. Під час аналізу емпіричного матеріалу використали описовий, порівняльний, статистичний і

структурно-функціональний методи. На завершальному етапі дослідження ми послуговувалися методом узагальнення під час формування самостійних висновків.

Теоретичною основою дипломної роботи є праці науковців, зокрема: Н. Гендіна, Н. Колкова, О. Калмиков, Є. Олешко, Л. Мар'їна, А. Пилипенко, М. Чабаненко. Зокрема, М. Чабаненко відзначає специфіку роботи журналіста в онлайн-виданнях; Є. Олешко і Л. Мар'їна у своїх працях розкривають взаємодію періодики і культурної тематики. Дослідники А. Пилипенко та О. Іванова у своїх наукових розвідках вивчали модель роботи журналіста з літературною проблематикою, проаналізували контент українських літературних журналів, а також визначили організацію та класифікацію профільних видань. Про важливість висвітлення культурної тематики у ЗМІ писали М. Дорош, Д. Мокрушина, О. Гарматій, С. Кісіль.

Практичне значення роботи. Результати нашого дослідження можуть бути використані науковцями, викладачами для створення лекційних та практичних курсів із проблем розвитку культурного контенту в Україні. Зібраний фактичний матеріал можна застосувати для практичного навчання медійників.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки та список використаної літератури, який складається з 74 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 89 сторінок, з яких основного тексту 69 сторінок.

РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРНА ПРОБЛЕМАТИКА В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

1.1. Теоретичні засади дослідження культурних проблем у вітчизняних ЗМІ

Журналістська робота полягає не тільки в тому, щоб оперативно розповідати суспільству політичні, економічні, суспільні новини. Журналісту важливо порушувати і культурну тематику задля розкриття проблематики цієї галузі, демонстрування суспільству новин літератури, музики, мистецтва. Українські представники культури протягом століть розкривали через свою творчість важливі суспільні та політичні теми. Тому, розвиток культурної періодики є важливою ланкою журналістики – як мінімум, для розширення кругозору, мотивації до духовного зростання і розвитку критичного мислення.

Почнемо з самого поняття «культурний журналіст». У словниках неможливо знайти трактування, тому фахівці та дослідники галузі намагаються самостійно знайти та окреслити значення професії. Дослідники Я. Ховден та Н. Крістенсен відзначають, що культурний публіцист - це той, що має академічну освіту, яка найчастіше пов'язана або з мистецтвом, або з гуманітарними науками. Саме рівень експертності думки автора відіграє велику роль в наявності авторитету, дає впевненість в ґрунтовному оцінюванні мистецьких напрямків [12].

Ще одною рисою культурної журналістики є переважання авторського стилю написання та певний суб'єктивізм. Найчастіше на культурну тематику пишуть оглядові, критичні матеріали, поширені й журналістські тексти присвячені питанням літератури. Дослідник Н. Крістенсен відзначає, особиста допитливість та зацікавленість у темі, яку журналіст висвітлює, вважається в культурній публіцистиці важливішим за норму об'єктивності. Вищезгадане надає автору свободу вибору тематик та способів їх висвітлення [12].

На нашу думку, найпоширеніші стилі мистецьких матеріалів, які називає Н. Крістенсен, є зараз найбільш популярними серед аудиторії через кілька причин. До прикладу, літературна періодика нині збирає більше переглядів, бо, об'єктивно, художні книги читають мільйони людей, натомість театральним та образотворчим мистецтвом цікавляться в рази менше. Проблемною, мало висвітленою зараз є мистецька тематика у журналістських матеріалах, тому треба шукати шляхи для її популяризації в суспільстві.

Критичні медійні тексти мають бути побудовані на авторитеті фахівця з певної тематики, на яку він створює матеріал, який може ґрунтовно пояснити свою точку зору. Такі медіатексти мають змогу як допомогти митцю бути почутим, побаченим для аудиторії, так і нашкодити його кар'єрі. Якщо відомий критик вирішить, що культурний діяч, автор, режисер чи художник на його погляд «не гідний», то критична стаття може негативно вплинути на подальшу долю героя матеріалу.

Оглядові матеріали – це той формат подачі мистецької тематики, який можна підлаштувати під масового споживача. Добірки фільмів, книг, мистецьких заходів або комплексний аналіз конкретного твору мистецтва. Від журналіста залежить риторика тексту, його формат, стиль написання, вживання професійної лексики і т. д.

Як переконують дослідники, культурний журналіст є посередником між митцями та культурними споживачами [66]. Під час нашого дослідження ми прийшли до думки, що через галузеву журналістику споживач, він же читач, найдоступнішим способом має змогу «доторкнутися» до мистецтва.

На наше переконання, культурологічна журналістика в Україні недостатня висвітлена в наукових доробках та потребує комплексної оцінки та аналізу. Варто відзначити, що цьому питанню присвячені наукові праці О. Іванової (літературна журналістика) [22], В. Галацької (театральна журналістика) [9], К. Пирогової (арт-журналістика) [39].

Слід звернути увагу на працю Л. Мар'їної «Журналістика і культура: динаміка взаємодії», в якій фахівчиня проаналізувала культурологічні аспекти журналістики, її місце в глобальному контексті соціокультурної динаміки. На думку спеціалістки, саме публіцистика «сприяє засвоєнню суб'єктом об'єктивної реальності, пізнанню і ціннісному засвоєнню світу, його перетворенню». У соціокультурному середовищі публіцистика допомагає духовному спілкуванню, формує політичну, естетичну, моральну, економічну культуру [30, с. 80].

Окремо відзначимо напрацювання О. Іванової «Преса про літературу: номінація, дефініція, методологія». Авторка виділяє мистецьку журналістику як окремий масмедійний сегмент, соціальну інституцію, яка має на меті виконання певної специфічної, впорядкованої і свідомої соціально-інформаційної діяльності. Одним із принципових положень у дослідженні культурологічної преси культурної періодики фахівчиня виділяє те, що мистецька журналістика є особливим типом оцінювання і розуміння мистецтва. Тобто, вона є фактором формування розуміння культури в інших. Мистецький досвід змінюється з часом, на що одразу реагує та змінюється культурна преса [22].

Для багатьох народів, в тому числі й для України, є питання культурної ідентичності, національного усвідомлення, котрі штовхають людей до вивчення національно-культурних надбань. Як відзначає дослідниця Т. Кузнецова, на шляху культурного самовизначення може допомогти профільна публіцистика. Мас-медіа в цій ситуації виконують роль транслятора культури. Завдяки розвитку каналів розповсюдження інформації, культура стає доступною для найширших кіл населення [26].

Історичний аспект в розвитку вітчизняної журналістики є невід'ємним контекстом сучасної публіцистики, пов'язаної з мистецтвом. Українська журналістика, як і культура розвивалися через терор пануючих імперій та країн, гніт та заборони. Як відзначає І. Михайлин, журналістика в Україні з'явилася тоді, коли ще нашої держави не існувало, а народ знаходився у стані культурного блокування через роз'єднаність територій: західна частина

знаходилася спочатку від впливом Річі Посполитої, а після її занепаду – під Австрією, східні землі входили до складу Російської Імперії. Тодішня періодика виходила не українською, а мовами пануючих країн, яким було не вигідно розвивати українську мову [33].

Дослідник А. Животко в праці «Історія української преси» зауважує, що перша українська журналістика почала існувати в двох течіях: науково-літературна і сатирично-літературна. Два напрями об'єднувала спільна ідея – пробудження в етнічних українцях національної думки та почуття [20].

Одним із перших часописів, який на своїх сторінках порушував культурні питання був журнал «Украинский вестник» (1816 р.), що виходив впродовж чотирьох років на східноукраїнських землях. За цей період видання порушувало актуальні історичні питання, друкувало й українську літературну творчість [20].

Хочемо відзначити, що українська періодика починала свій шлях саме із літературного спрямування. У передмові до видання «Харьковский Демокрит» В. Маслович наголошує: «За особливий свій обов'язок вважаю, щоб цей журнал поповнювався творами нашої країни» [20]. У виданні були окремі рубрики з гумором, байками, казками і оповіданнями, різними піснями та забавами. Дослідник О. Борзенко вдало зауважує, що загальний літературний зміст видання демонструє риси просвітницького світобачення: філософський оптимізм, ідеологічні погляди і раціоналізм [5, с. 57].

Яскравим прикладом культурної періодики ХІХ століття є часопис «Зоря Галицька», який з 1953 року друкував на своїх шпальтах «літературне, загальнокорисне і забавне читання». Змінивши двох редакторів, «Зоря Галицька» стає на бік українського народного руху, що вплинуло на негативну реакцію москвофілів та позитивну реакцію літературного та наукового осередків [20].

Варто згадати і журнал «Основа» (1861 р.) — український суспільно-політичний і літературний журнал, перший український часопис на теренах

колишньої Російської імперії. Видання було засноване з метою формування української ідентичності, з увагою до питання про самостійність української мови й історії. «Основа» охоплювала своїм змістом практично всі сфери життя українців: освітню, культурну, суспільно-політичну й ідеологічну. Варто відзначити, що науковець А. Животко наголошував на актуальності рубрики «З народних уст» у журналі П. Куліша, оскільки у ній порушувалися проблеми етнічної культури українців [20].

Важливим історичним фактом культурної спільності західних та східних територій є створення часопису «Правда» в 1867 році, котрий об'єднував літераторів роз'єднаних українських земель.

В липні 1861 року вийшов у Чернігові «Черниговский Листок» за редагуванням Л. Глібова. В тижневику висвітлювалися такі теми, як: література, новини і чутки, загальнокорисні відомості, бібліографія та об'яви. «Основа» активно підтримувала редакцію Л. Глібова. Варто відзначити, що вони працювали в одному напрямку: розвиток української літератури та захист національних інтересів українців. Коли «Основа» припинила діяльність, «Черниговский Листок» залишився єдиним періодичним українським виданням того часу. Проте Валуєвський циркуляр 1863 року знищив тижневик і заборонив українську мову.

Циркуляр наклав право вето на українськомовну періодику, проте ідейні натхненники українства тільки більше запалали рухатися вперед. Громада потребувала для цього легальні організації та пресу. Так з'явився Південно-західний відділ Географічного товариства в Києві, що представив друкований орган – часопис «Киевский Телеграф». Він став продовженням ідей «Основи» та рупором української думки. Часопис звернув на себе увагу ворогів українства, таких як М. Юзефович. Він подав докладну записку про зростання та небезпеку українського руху, результатом якої став «Емський указ 1876 року».

Останнє двадцятиріччя XIX століття для культурної періодики ознаменувалася виданням журналу «Київська старина». За 25 років видання створило цілий том історичних, наукових праць, з фрагментами листування тодішніх видатних діячів, бібліографію. Окрему ланку займала історія української літератури і твори красного письменства. Таким чином журнал став єдиним притулком для українських літераторів, рупором потреб і суспільно-важливих, культурних питань українства [20].

Важливим виданням для історії зародження культурної журналістики на західноукраїнських землях стало «письмо літературно-наукове для руських родин» — «Зоря». Згодом видання почало співпрацювати зі східноукраїнськими літераторами на чолі з І. Франком, на шпальтах почали друкуватися Л. Українка, О. Пчілка, І. Левицький, Б. Грінченко, М. Коцюбинський та ін. «Зоря» перетворилась на справжній виразник української культури та мистецтва, ставши всеукраїнським друкованим органом. Як зазначає журналістикознавець І. Михайлин, «Зоря» стала першим виданням, яке познайомило громаду з авторським українським текстом, а також посприяло піднесенню української культури і духовних потреб суспільства [33, с. 439].

Яскравим феноменом культурної журналістики кінця XIX століття є «часопис політичний і культурний для народу» - «Буковина», що мав на меті пробудження національної свідомості, сприяти впровадженню української освіти, утвердженню рівноправності українців з іншими народами. Погоджуємось з І. Михайлиним, що народівська журналістика, до якої можна віднести «Буковину», не просто культурно об'єднала українців під Російською Імперією та Австро-Угорщиною, а й зробила величезний внесок в розвиток літературної української мови [33, с. 445].

З початком Першої світової війни настав час нелегальної преси. Варто відзначити ті культурні видання, що створювалися поза меж України.

Наприклад, В. Винниченко у Москві започаткував тижневик «Промінь» (1916 р.). Часопис був присвячений літературі, мистецтву та громадському життю. Через утиски В. Винниченко із сумом констатував, що це правдивий символ нашого народу: «Це майже єдиний український журнал тридцятьох мільйонів України» [20, с. 247].

Найбільше захоплення виданнями воєнної доби демонстрували полонені українці. Пресова секція Союзу Визволення України у 1915 році почала видавати «Просвітний Листок», який згодом змінився на «Громадську думку». Полонені українці у Вецлярі створили видання як неперіодичне, на шпальтах якого були спомини, література, статті культурного та національно-визвольного змісту.

Лютнева революція 1917 року в Росії принесла українській пресі свободу друку. Проте преса була здебільшого політичного спрямування, а літературно-наукових видань було небагато («Театральні Вісті», «Мистецтво», «Універсальний журнал», «Музагет», «Шлях», «Нова Думка»).

Позитивним для культурологічної періодики був період «українізації». У цей час виходили часописи літературно-наукового спрямування «Вісті», «Літературний Ярмарок», «Критика» та ін.

На західноукраїнських землях у цей період з видань культурологічного спрямування варто відзначити журнал «Митуса» (1922 р.), місячник «Дзвони» (1931 р.), часописи «Напередодні» (1936 р.), «Обрії» (1938) та ін. [20].

Окрему ланку займали мистецькі видання, серед яких варто виділити: місячник «Українське Мистецтво» (1926 р.), кварталник Асоціації незалежних українських митців «Мистецтво» (1932 р.), часопис «Аматорський Театр» (1925 р.), місячник «Боян» (1929 р.), двотижневик «Кіно» (1930 р.), «Українська музика» (1937 р.), «Світло і Тінь» (1933 р.) [20].

Як відзначає фахівець В. Володимирів, важливою рисою розвитку української журналістики до здобуття незалежності є самозасновність преси – як на сході, так і на заході, і в діаспорі [8, с. 168]. Особливо, це відрізняє культурні видання, котрі постійно знаходилися під тиском тієї чи іншої влади. Видавці йшли на ризик, друкуючи українську літературу, висвітлюючи мистецтво, музику та культурні особливості українців в період, коли країни, до яких належали українські території, намагалися асимілювати та вбити етнокод українців.

Підсумовуючи історію розвитку культурної періодики України до здобуття незалежності, можемо резюмувати, що в основному культурницька преса мала літературне спрямування, оскільки редакторами та дописувачами часто були письменники та поети. Тільки у XX столітті можемо побачити певну тематичну розгалуженість: автори висвітлюють теми образотворчого мистецтва, театру, живопису, проте тема літератури все одно є домінуючою.

Погоджуємося із авторами сучасного українського артпроекту «Artefakt», що висвітлення культури України є важливою ланкою. Культура в Україні – це не кліше, на кшталт мова, національний одяг у вигляді шароварів та яскравих червоних бус на шії, й щедра українська душа. Це — мистецтво, література, музика, кіно і т. д. Наші духовні, естетичні та моральні цінності. Небагато українців зможуть назвати сучасних творців живопису чи архітектури. Від цього й випливає культурний занепад потенціалу України, нестача фінансування для розвитку мистецтва тощо [35].

Зараз у нашій державі (з 24 лютого 2022 р.) йде повномасштабна війна, в якій, окрім традиційних активних бойових дій, ведеться й інформаційна боротьба, зокрема й через суперечливі культурні питання в суспільстві. Тому мистецька журналістика – це канал інформації, який, в залежності від майстерності автора, може допомогти знайти шлях до вирішення соціальних культурних проблем в суспільстві.

Отже, можемо підсумувати, що культурологічний медіапростір вже досліджувався у науковій літературі (Н. Крістенсен, Ю. Добуш, О. Іванова, Д. Мокрушина, С. Фіялка, Т. Кузнєцова та інші), проте особливості інформаційного контенту сучасних видань про культуру ще недостатньо висвітлені.

Аналізуючи історичні аспекти культурологічної проблематики, прийшли до висновку що тематичним домінантом культурної періодики України до здобуття незалежності була література. Це пов'язано із діяльністю більшості редакторів та засновників видань, а також найбільш розвинутим мистецьким напрямком. У ХХ столітті з розвитком української журналістики в діаспорі відбувається тематичне розширення культурних видань. На шпальтах часописів висвітлюються теми кіно, театру, образотворче мистецтво. Видання можна об'єднати за їх задумом – національно-визвольні змагання, гніт української культури пануючими країнами на землях України. Згадані нами видання – це протест інтелігенції та намагання розвивати українську культуру, об'єднання задля єдиної держави та збереження власних традицій.

Зараз, в період повномасштабного вторгнення Росії в Україну, висвітлення культурних питань в медіапросторі стало ще більш нагальним та гострим. Історичні факти доводять, що применшення значення української культури відбувалося ще задовго до 2014 року. Основним завданням перед українцями зараз є отримати перемогу у війні не тільки на воєнному фронті, а й інформаційному. Тому медійники повинні доносити до суспільства правдиву інформацію, в тому числі й через висвітлення актуальних культурологічних проблем.

1.2. Сучасний стан та основні принципи функціонування українських інтернет-видань про культуру

Проаналізувавши в попередньому підрозділі історичні аспекти розвитку медіавидань про культуру, ми прийшли до висновку, що спочатку висвітлювалися переважно питання літератури. Лише в окремих випадках існувала публіцистика, що порушувала інші мистецькі питання.

Специфіка онлайн-медіа відрізняється від традиційних ЗМІ здебільшого, лаконічністю, швидшою подачею інформації до аудиторії, більшими можливостями передачі візуального контенту – фото, відео, аудіо, анімаційні картинки тощо.

Хоча мета всіх форм журналістики є спільною — подавати правду та інформувати суспільство, але в кожної є свої методи. Інтернет-видання поєднують в собі всі форми потроху: інтригуючі чи сенсаційні заголовки, здебільшого стислість викладу та яскравий візуальний контент.

Сучасна культурна журналістика – це різноманіття охоплених тем. Характеристика інформаційного простору включає динамізм, суперечливість і різноманіття форм структурування, трансформацію та трансляції культурного досвіду. Тому дослідження мистецької періодики є актуальним з погляду на те, що культура – це вихід до іншого виміру реальності, а профільна журналістика дозволяє поглибитись в зацікавлену тему, розвинути ерудицію, сформувати інтелектуальний простір суспільства [12, с. 47].

У нашому науковому дослідженні ми аналізуємо сучасну інтернет-журналістику культурного спрямування. Варто відзначити, що вона відрізняється від традиційних газетних та журнальних часописів. Перевагою електронних ресурсів є оперативність подачі інформації до аудиторії, проте найчастіше ця швидкість супроводжується спрощенням, поверховістю викладення матеріалу. Тому традиційна періодика в цьому плані має перевагу, бо автори мають можливість більше уваги приділити висвітленню конкретної теми, заглибитися у ту чи іншу проблему. Це пояснює кількісну різницю аналітичних статей в більшості інтернет-ЗМІ й у газетах чи журналах.

Проте така тенденція пояснюється не тільки через небажання журналістів занурюватися в тему, а й у відсутності мотивації аудиторії читати великі матеріали. Як пояснює медіафахівець І. Бенцал, тенденція швидкого споживання інформації робить великі аналітичні статті менш популярними, а новинні матеріали потребують менших часових та інтелектуальних ресурсів [30].

Незважаючи на це, говорити про те, що в Україні не існує якісної культурної журналістики неможна. Навпаки, вона сьогодні має розгалужену систему культурних видань. Існують як спеціалізовані видання, що мають тільки певне культурологічне спрямування, так і видання, що висвітлюють культуру загалом.

Медіаексперти бачать позитивні тенденції у висвітленні культури і наполягають, що «у ЗМІ все частіше йдеться про важливість культури для повноцінного життя нації». Знову на порядку денному питання просвітництва суспільства, яке, попри діджиталізацію та швидкозмінний світ, не втратило своєї місії [18].

Слід відзначити, що вузькоспеціалізованих ЗМІ про культуру в Україні дуже мало, що свідчить про низький запит споживача та фахового середовища на подібні видання.

Культурі загалом присвячені такі видання, як: «Українська культура», «Культура і Життя», «Platfor.ma», «Korydor», «PRYVIT», «Amnesia», «WiseCow», «Бібліотека українського мистецтва», «MiTЄЦ», «Контур».

Окремо варто виділити видання «Ukrainer» (Ukrainer. URL: <https://ukrainer.net/>), яке робить гарно ілюстровані, досить великі та якісні матеріали щодо українців з різних регіонів нашої держави, розкриваючи різноманітність української культури та традицій народу.

Варто наголосити, що сучасна українська культурна журналістика – це переважно якісна, аналітична, конкурентоспроможна і актуальна на сьогодні періодика. До прикладу, онлайн-журнал «Platfor.ma», як заявляє сама редакція – це видання про людей, міста, ідеї, інновації, проєкти й реформи. Головні герої публікацій – талановиті українці та їхні ініціативи, освітні програми в країні й за кордоном, інновації та реформи, найактуальніше в мистецтві, науці, технологіях. Також видання розповідає про найцікавіші культурні заходи, на які запрошує й читача [40].

Слід згадати й літературний онлайн-проєкт «Бібліотека українського мистецтва», що з'явився за ініціативи куратора Катерини Лебедевої у 2014 році. Як зазначено на сайті, головна мета видання — розповісти про українських художників, зацікавити аудиторію історією українського мистецтва, біографіями митців і букіністичними книжками. На сьогоднішній момент оцифровані К. Лебедевою тисячі матеріалів є найбільш вичерпним каналом інформації про українське мистецтво. Сайт працює на волонтерських засадах, проте для сканування літератури необхідні кошти. Тому «Бібліотека українського мистецтва» фінансується підписниками. Можна щомісяця жертвувати від 1 до 140 доларів, причому пакети за 70 та 140 доларів передбачають доступ до унікальних мистецьких книжок. Також є можливість зробити разове пожертвування. Контент видання — статті, біографії та дослідження про культуру, з електронних книг і журналів про мистецтво, що з'явилися у XX столітті (Бібліотека українського мистецтва. URL: <https://uartlib.org/>).

Сучасне видання «Амнезія» спеціалізується на історії української культури. Медіа прагне зацікавити молодь та й суспільство загалом історією розвитку культури. Гарне та сучасне візуальне оформлення, цікаві аналітичні публікації з історичної тематики дають змогу виданню функціонувати за передплатою, маючи постійних підписників. Читачі можуть оформити щомісячний платіж з 50 до 500 гривень, або зробити разовий платіж на будь-

яку суму. У місяць редакція «Амнезії» витрачає 50 тисяч гривень. Також у них є закритий телеграм-канал для передплатників, таким чином вони знайомлять свою постійну аудиторію з унікальним контентом (Амнезія. URL: <https://amnesia.in.ua/>).

Перехід більшості українців у світ гаджетів змушує видавців традиційної публіцистики теж шукати шляхи для електронних ресурсів. Так одні з найавторитетніших українських газет про культуру «Українська культура» (виходить з 1923 р.) та «Культура і Життя» нині мають і більш зручний формат — аудиторія може ознайомитися з їх змістом у онлайн-форматі. Через спеціальну платформу можна оформити передплату та читати електронні варіанти друкованих видань (Українська Культура. URL: <https://uaculture.in.ua/>).

Сучасна українська публіцистика культурного спрямування є розгалуженою. Існують видання літературного, музичного, театрального, образотворчого змісту, видання про кінематограф тощо.

Дослідниця А. Пилипенко в своїй науковій статті щодо сучасного функціонування літературної періодики в Україні відзначила, що видань виключно про літературу в країні небагато. Серед них виділяють: «ШО», «Читомо», «Літакцент», «Критика» [38].

Фахівчиня пропонує свою класифікацію літературних видань:

- літературно-художні видання, в яких містяться первинні літературні твори і критика;
- власне літературні видання, де є також інформаційні повідомлення, статті, інтерв'ю;
- змішаного типу, в яких видавці поєднують літературно-художню складову з іншими темами як рівноправні частини видання [38].

Одним із яскравих прикладів літературного онлайн-медіа є «ЛітАкцент», що має досить багато рубрик (ЛітАкцент. URL: <https://litcentr.in.ua/>). Оновлення матеріалів на сайті відбувається не так часто, але вони характеризуються

якістю, аналітикою та доступним, цікавим викладом. Перегляди варіюються, але в середньому до 2000 гостей сайту.

Недоліком медіа є відсутність сторінок у соціальних мережах, за винятком Фейсбуку, де сторінка давно не оновлювалася. Загалом спостерігаємо останнім часом відсутність нових публікацій у виданні, що призводить до зниження переглядів. Цілком зрозуміло з яких причин у видання зараз скрутні часи, від чого нема кому оновлювати сторінку.

З часописів, присвячених музичній тематиці, в Україні зараз функціонують: журнал «Музика», створений ще у 1923 році, інтернет-видання «Comma.com.ua» і «Слух».

До прикладу, музичне україномовне онлайн-видання «Слух» має досить широку аудиторію завдяки гарному візуальному оформленню, наявності якісних інтерв'ю з професійними українськими виконавцями, аналітичних та новинних публікацій, анонсів майбутніх концертів, аудіо- та відео-контенту. Головним редактором видання є Максим Сердюк. Команда видання працює за кошти передплатників і рекламодавців. На головній сторінці онлайн-медіа є активна кнопка «підтримати», а також оприлюднена інформація, що на функціонування видання витрачається 100 тисяч гривень щомісяця. Тому й пропонують своїй аудиторії обрати місячне пожертвування від 100 до 2500 грн, або запропонувати іншу суму.

За активним посиланням із сайту видання можна перейти на його сторінки в соціальних мережах. Проаналізувавши їх, ми прийшли до висновку, що було створено продуманий контент-план, ведеться активна робота всієї команди задля збільшення аудиторії. На сторінку в інстаграмі підписано більше 30 тисяч користувачів, натомість у «Телеграмі» значно менше — майже 6 тисяч (Слух. URL: <https://slukh.media/>).

Музичній тематиці присвячене й онлайн-видання «Comma». Воно має мінімалістичний дизайн і мінливу кількість читачів. Аналізуючи різні публікації на сайті – їхня кількість змінюється від менше тисячі до більше десяти тисяч переглядів. Рубрикація доволі мінімальна: «Статті», «Новини», «Відео». У рубриці «Про себе» редактори зазначають, що не прагнуть висвітлювати всі новини та релізи, а теми статей базуються на особистих побажаннях авторів. Таким чином видання вирізняється якісним та великим за обсягом контентом з певною періодичністю виходу. Фінансова складова онлайн-видання пов'язане з рекламою. Автори готують партнерські матеріали, спецпроекти та медійну рекламу (Comma. URL: <https://comma.com.ua/>).

Українське театральне життя не відчуває браку уваги журналістів в порівнянні з іншими культурними темами. Наразі в Україні театральній проблематиці присвячені такі видання, як: «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Кіно-Театр», «Театр плюс», «Театральна бесіда», «Просценіум», «День», театральний портал «TEATRE» та інформаційно-мистецький проєкт «ProTeatr».

Онлайн-медіа для кіноманів «Vertigo» функціонує завдяки фінансовій підтримці аудиторії. Зауважимо, що видання немає разових платежів, а лише щомісячна підписка на сайті Patreon. Таким чином редакція створює своє «таємне ложе кіномасонів» - «Товариство Vertigo» з небайдужих друзів медіа. На сайті можна прочитати загалом професійні матеріали, що висвітлюють тему кіно, серіалів та поп-культури. Слід зауважити, що кожна з головних рубрик має кілька підрубрик для чіткішого тематичного структурування наявного контенту. Наприклад: «Новини», «Трейлери», «Статті», «Підбірки», «Рецензії»; «Серіали» - «Новини», «Трейлери», «Статті», «Рекапи»; «Комікси» - «Статті», «Підбірки»; «Подкасти» - «Щотижневик Vertigo», «Ігровий вісник»; «Відеоігри»; «Блоги»; «Фільмізатор» (Vertigo. URL: <https://vertigo.com.ua/>).

За нашими спостереженнями, в останні роки, хоч і зріс громадський інтерес до культури, але сучасні медіа культурної проблематики ще не користуються належним попитом серед українців. Тому медіатексти про культуру у виданнях, спрямованих на висвітлення різних аспектів життя, подаються редакторами переважно в окремій рубриці. Дійсно, майже в усіх виданнях порушуються проблеми культури, проте не так якісно та поглиблено, як це можуть собі дозволити саме спеціалізовані мистецькі друковані органи. Загальнотематичні ЗМІ висвітлюють тему культури достатньо коротко, лише інформуючи про ту чи іншу подію.

Варто зупинитися на тих виданнях, де журналісти-практики висвітлюють різні аспекти культурологічної проблематики досить якісно. Серед них: «Громадське Культура», «Суспільне Культура», «Українська Правда. Життя», «Дзеркало тижня».

До прикладу, рубрика, присвячена суспільству та культурі, у виданні «Українська правда». Відсутність сенсаційних заголовків і низькопробних матеріалів з життя зірок робить «УП. Життя» аналітичним, цікавим, розвиваючим аудиторію виданням. Варто зазначити, що серед культурних матеріалів є інтерв'ю з митцями, важливі новини зі світу кіно, музики чи літератури, анонси культурних подій, аналітичні матеріали на актуальні вузькоспеціалізовані теми. Також не менш важливою особливістю «УП. Життя» є лексика, стиль викладу матеріалів журналістами. Цікаво, що для полегшеного сприйняття наявний інтерактивний контент — тести, пов'язані із мистецтвом (УП. Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/>).

Однак, ми помітили спільну проблему щодо одночасного забезпечення високого трафіку для культурних рубрик на новинних сайтах — це частково маргінальні статті, які дуже опосередковано стосуються культури.

Отже, висвітлення мистецької тематики є важливим для українців. Країна з 2013 року знаходиться в стані національного підйому, пережила ряд потрясінь

— події на Майдані, анексія Криму та частково східних територій. А зараз ще повномасштабне вторгнення Росії. Тривала інформаційна війна, зокрема апелювання «культурної спорідненості» з «сусідом» грало проти України, бо чимала кількість аудиторії, не вивчаючи додаткові джерела, не користуючись критичним мисленням, легко може натрапити на «вудочку» ворога. А шпальти рубрики «Культура» відомих українських видань замість аналітичного висвітлення культурних проблем, за проблеми культури видавали так звану «жовтуху», демонструють життя зірок, їхню «нижню білизну» та інші вразливі теми, котрі дають непоганий трафік, але ніяк не розвивають духовно суспільство.

Таким чином стан сучасної культурної тематики в українських медіа досить суперечливий. Не можна стверджувати, що мистецької періодики не існує, проте вузькоспеціалізовані джерела з аналітичними матеріалами не показують такого попиту серед українців, як спрощені новинні статті, які роблять акцент на сенсаційності.

З цього можна зробити висновок, що перед українськими журналістами та медіафахівцями постає важлива і потрібна для суспільства ціль – розвиток культурної журналістики задля пояснення, розкриття українського етнокоду, неповторності культури, мистецтва, музики та літератури українських митців, важливості збереження культурної спадщини. Для здобуття вищезазначеної цілі треба сприяти розвитку вузькоспеціалізованих культурних видань задля їхнього попиту серед українського суспільства.

1.3. Основні проблеми розвитку культурних інтернет-видань в Україні

Інтернет-публіцистика в більшості випадків – це незалежна журналістика, яка утримується за кошти меценатів, читачів-передплатників та завдяки рекламним інтеграціям. Проте у цієї незалежності є два боки: одночасно автори

є вільними у виборі висвітлених тем, але фінансовий стан видання може відчутно коливатися щомісяця. Особливо, коли медіа існує завдяки передплатникам, які щомісяця відправляють фіксовану суму.

Фінансування онлайн-медіа в більшості залежить від рекламодавців, але останнім часом в українських ЗМІ та блогах поширена форма «донатів» від підписників — читач надсилає або фіксовану, або на власний розсуд суму задля подальшого функціонування улюбленого видання. За це видавці можуть надавати прихильникам ексклюзивний контент у знак подяки.

Фінансування спеціалізованих онлайн-видань частково є проблематичним, тому редакція самостійно повинна вирішувати ці питання. Під час аналізу ми помітили нерегулярність виходу публікацій, нечасте оновлення контенту, що можна пояснити саме із скрутним фінансовим становищем редакції. Від цього впливає інша проблема – падіння попиту аудиторії читати видання, яке рідко оновлюють свій контент. Все це може привести до припинення існування медіа.

Фахівці Н. Крістенсен та К. Рігерт розглянули в своїх напрацюваннях різницю робочого ритму культурного журналіста та медійника іншої тематичної галузі. До прикладу, культурні медійники рідше за інших журналістів працюють в місцевих виданнях та частіше – в державних службах чи ЗМІ, котрі зазвичай більше приділяють уваги мистецтву та культурі, ніж приватні [70].

Із цього випливає, що журналісти культурного спрямування з великою вірогідністю будуть працювати на непостійних посадах чи за неповним робочим графіком. Це підтверджує, що медіафахівці з культурної проблематики мають менш стабільну роботу за своїх колег, котрі висвітлюють новини, економіку, політику чи спорт. Також це демонструє, що культурні автори в змозі займатися іншою роботою, окрім журналістики [69]. До прикладу, більшість авторів культурного світу – це люди, котрі мають фахову

освіту, або їхнє життя тісно переплітається з темою, яку вони висвітлюють у виданні, де працюють, тобто можуть мати додаткову роботу.

Дослідниця А. Пилипенко вважає, що вагомою проблемою спеціалізованих мистецьких видань є спонтанність контенту. Перед працівниками не ставлять мети, яка потрібна кількість матеріалів і що саме висвітлювати, в якому обсязі. Тому медіаматеріали часто не становлять між собою розгалужену та організовану систему [38].

Дослідниці О. Гарматій та С. Кісіль відзначають, що сьогодення культурна стрічка здебільшого стосується особистого життя акторів, співаків та інших зірок [10]. Редактор «Дзеркала тижня» Олег Вергеліс із сумом констатує, що під рубрикою «Культура» журналісти пишуть про тих, хто не має жодного відношення до культури. Українці читають про довжину нарядів зірок шоу-бізнесу, рахують чужі гроші, але ніяк не проінформовані про реальну культурну ситуацію в Україні, тому що журналіст спирається на такі критерії відбору інформації, як скандал, страх, сміх, сльози, смерть [7].

Дослідниця Д. Мокрушина переконує, що медійники не прагнуть писати аналітичні матеріали про культуру, бо легше написати замітку про якусь подію, ніж її проаналізувати. На її думку, культурна журналістика в Україні майже відсутня, а її малочисельні представники «пишуть настільки нудно, що прочитавши один абзац, думаєш, чи то він такий мудрий, чи то я така дурна, бо нічого не зрозуміла» [34].

На думку С. Фіялки, у сучасних друкованих культурологічних виданнях виявляються такі недоліки: недостатність або надлишковість обсягу, відсутність чіткої структури тексту (параграфів, рубрик, висновків, узагальнень тощо), перенасичення фактами: занадто багато власних назв, дат, зайвих деталей; низька поліграфічна якість або відсутність ілюстрацій; недоліки мови й стилю, так званий академізм мови тощо [53, с. 9].

Натомість у інтернет-виданнях, в рубриках культурного спрямування, зазначені вище недоліки майже відсутні, оскільки мова проста, майже не вживається термінологічної лексики, академізм відсутній, переважають інформаційні жанри, а аналітичні матеріали, які подаються інтернет-медіа, досить легкі для сприйняття.

Кількісна характеристика галузевих видань говорить про менший попит аудиторії в порівнянні з політичною, економічною, спортивною журналістикою. Названі напрямки спрямовані не на політологів, економістів та спортсменів, а на звичайного громадянина України. Професійна культурна журналістика України – не для всіх. Подача, стиль написання, вживання професійної лексики, – все це звужує можливу зацікавлену аудиторію. Так, ми дійшли до висновків, що журналістика про культуру сьогодні орієнтована не на масу, а на спеціалістів та людей галузі.

Однак на меті культурної публіцистики України – це розвиток, новації та більш свіжий підхід для її популяризації в суспільстві.

Л. Шелемба відзначає, що сучасні медіа формують у соціумі потреби й тенденції. Концепт культурних потреб пов'язаний із розумінням, що саме буде корисним і важливим для суспільства. Таким чином, коли медіаіндустрія намагається відповідати культурним потребам та вдосконалювати їх, вона розширює журналістські стандарти стосовно культурного контенту, підлаштовуючи його до потреб сучасного суспільства [60].

Сьогодні медіаконтент переповнений воєнними, політичними, економічними новинами, а питання культури намагаються подавати більш відсторонено, вони не потрапляють на перші шпальти видань. Сучасний публіцист, який працює у сфері культури, стає відповідальним за відбір та інтерпретацію культурологічних фактів.

У нашому науковому дослідженні ми проаналізували онлайн-формати найбільших українських видань культурного спрямування. Медіатексти культурної тематики в спеціалізованих виданнях та у виданнях, спрямованих на висвітлення різних аспектів життя, мають суттєвий контраст у виборі та поданні інформації вербальними та невербальними засобами організації тексту. У загальнотематичних ЗМІ висвітлюють тему культури достатньо коротко, лише інформуючи про ту чи іншу подію. Натомість у спеціалізованих виданнях ця тема виступає провідною.

Культурна журналістика у спеціалізованих виданнях – це переважно аналітичні, здебільшого великі за обсягом, написані в авторському стилі матеріали. Однак це є одночасно їх перевагою та недоліком. Перевага полягає в тому, що профільні статті розвивають та збагачують аудиторію, зацікавлюють та занурюють в тему. Серед недоліків те, що «складна» журналістика не підходить для кожного громадянина, а значить – звужує аудиторію.

Якщо у спеціалізованих медіа відсутні замітки чи «поверхневі» новини, то у виданнях, де культура – це одна із рубрик, автори їх публікують періодично. Тому рубрики інколи мають більше переглядів, ніж галузеві видання. Медійники вимушені інколи орієнтуватися на вподобання аудиторії, спрощуючи інформацію або висвітлюючи теми з життя зірок шоу-бізнесу, що межують із сенсаційністю. Такі статті – легкі для сприйняття, від чого користуються попитом широкої аудиторії.

Підсумовуючи вищесказане, варто наголосити на головних проблемах сучасної культурної інтернет-журналістики. Мистецьким виданням бракує фінансування. Від цього впливає одразу друга проблема – неперіодичність публікацій, що може призвести до падіння попиту аудиторії читати певний мистецький сайт. Українські видання працюють здебільшого завдяки рекламним інтеграціям та передплатникам. Однак, в умовах воєнного стану реклама майже зійшла нанівець, тому, навіть, новинні ресурси просять читачів

підтримувати редакцією пожертвуваннями. Для культурної журналістики – зараз досить складний фінансовий період.

Для того, щоб спробувати покращити фінансове становище, медіа варто подаватися на гранти, звертатися до держави та можливих спонсорів, популяризувати видання в соціальних мережах та мистецьких колах. Бути впізнаваним та близьким для аудиторії різних верств населення. Бо культурна преса – це найдоступніший спосіб дізнаватися про традиції, культуру, мистецтво, видатних діячів як класиків, так і сучасників. На сьогоднішній день, коли Україна на підйомі національно-визвольного руху та має спільну національну ідею, вивчення власної культури є вкрай актуальним.

Формат подачі мистецької періодики є складним для сприйняття людям, котрі далекі від мистецького середовища. Інтернет-журналістика характеризується швидкою, лаконічною подачею інформації, моментами простішою за газетну, телевізійну риторику. Тому, виключно великі матеріали, написані мовою фахівця і спрямовані для галузевих професіоналів, не зможуть охопити широку аудиторію. Однак з іншого боку, статті мистецьких видань повноцінно занурюють в тему і охоплюють її всебічно, використовуючи додаткові теоретичні джерела.

Щоб почати працювати на аудиторію як вузько професійну, так і широку, варто переглянути спосіб подачі матеріалів. Не знижуючи якість, однак спрощуючи певні теми – так, щоб будь-який читач зміг зрозуміти контекст, а ще й зацікавитися викладеним матеріалом.

Сьогодення складно уявити життя без соціальних мереж. За улюбленими акторами, співаками, авторами, натхненниками, лідерами думок люди слідкують через різні додатки. Для культурної журналістики, тим паче для інтернет-видань, є актуальним розвиток сторінок в соціальних мережах. Мистецьку тему можна подати через гарну візуалізацію, текстове наповнення,

лаконічну подачу цікавих професійних тез. Таким чином, сподобавшись аудиторії, можна її запрошувати на сайт видання для прочитання статей.

Проаналізувавши спеціалізовані видання культурної тематики, можна підсумувати, що їхня кількість є відносно невеликою. В Україні існує якісна культурна журналістика, за яку можна завдячувати справжнім прихильникам професії та волонтерам. Проте, це одночасно і є величезною проблемою задля подальшого розвитку. Мистецький контент потребує фінансового вливання, а вищезгадані видання працюють здебільшого за підписку аудиторії. Це не дає гарантію, що наступного місяця автори зможуть так само друкуватися, відвідувати заходи, записувати матеріали.

Фінансова неспроможність впливає й на кількість публікацій. Культурна журналістика – це великі матеріали не тільки за обсягом, а й за інтелектуальним наповненням. Тому ці видання переважно не оновлюють щодня на своїх сторінках нових матеріалів. Однак, коли новий матеріал не з'являється навіть раз в місяць – це впливає на аудиторію, яка може припинити заходити на сторінку видання, коли редакція після «паузи» вирішить знову оновлювати стрічку.

Головна мета культурологічна журналістика – інформувати про культурно-мистецьке життя, формувати світогляд та духовну культуру аудиторії, прищеплювати розуміння культурних процесів, що відбуваються у суспільстві.

Висновки до розділу 1

У першому розділі нашої наукової роботи ми досліджували культурну проблематику в структурі сучасного інформаційного простору України. Зокрема, з'ясовували теоретичні засади дослідження культурних проблем у

вітчизняних ЗМІ, вивчали сучасний стан, принципи функціонування та основні проблеми розвитку українських інтернет-видань про культуру.

Дослідили культурологічну публіцистику в наукових працях фахівці Н. Крістенсен, О. Іванова, С. Янссен, Л. Мар'їна, К. Пірогова, Т. Кузнєцова, І. Михайлин, О. Гарматій, М. Чабаненко та інші. Проте, не можна сказати, що питання та проблематика культурної журналістики повністю розкриті в науковій літературі. Вітчизняні медіа мистецького спрямування, особливо в онлайн-форматі, потребують більш детального вивчення та аналізу задля розвитку.

Розглянули сутність поняття культурний журналіст, специфіку роботи та відмінність з-поміж інших публіцистів. Проаналізували історичний контекст розвитку культурної періодики України. З'ясували, що перші періодичні видання культурної тематики з'явилися у XIX столітті. Переважно висвітлювалися питання літератури. Друкувалися, пронизані національно-визвольним настроєм та українською ідеєю, твори видатних українських митців. Українці завдяки створеним інтелігенцією газетам та журналам читали твори літературною мовою, дізнавалися про культуру українців, котрі живуть під іншою владою. Таким чином видання виховували та зміцнювали в головах населення етнокод та спільність.

Нині культурна журналістика більш розгалужена, ніж до здобуття незалежності. В Україні існують музичні, театральні, літературні, загальнокультурні видання. Проте, їх невелика кількість демонструє проблематику та занепад цієї медіаланки. Масова аудиторія не читає великих та аналітичних статей, що стосуються культури. Плутають вузькоспеціалізовані теми зі статтями про життя зірок та подібні другорядні теми, що публікуються в розділах «культура».

Культурний етнічний розвиток України в стані війни вкрай необхідний. Журналістика – це найближчий і найдоступніший шлях, до якого мають доступ майже всі версти населення.

Стан сучасної культурної тематики в журналістиці у двоякому становищі. Зараз перед українськими журналістами та фахівцями мистецького спрямування постає важлива суспільна ціль – розвиток культурної журналістики задля пояснення, розкриття українського етнокоду, неповторності культури, мистецтва, музики та літератури українських митців, важливості збереження культурної спадщини. Для цього публіцистам слід переглянути формат подачі матеріалів для охоплення різних верств населення: написані настільки цікаво та зрозуміло, що будуть сприйматись однаково людьми різних освітніх рівнів.

Відчутною проблемою галузі є й фінансування. Вузькоспеціальні мистецькі медіа виживають лише завдяки пожертвуванням та місячним підпискам читачів, що не дає гарантії на довге існування. Щоб середньостатистичний українець почав переходити за посиланням цікавого аналітичного матеріалу культурного спрямування, котрий збагатить його світогляд, потрібно повністю переглядати роботу культурних видань. З цим ми спробуємо розібратися в наступних розділах на прикладі досліджених медіа.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ПРО КУЛЬТУРУ «KORYDOR»

2.1. Онлайн-видання «Korydor»: сутність, проблематика, функціонування

Для комплексного аналізу ми обрали онлайн-медіа «Korydor», оскільки воно є прикладом журналу виключно культурного спрямування [Korydor. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua>]. Усього проаналізовано 89 публікацій за період з лютого 2021 по лютий 2022 рр. Дивіться у Додатку А, малюнку 1. Редакція позиціонує себе як видання про сучасну культуру та як майданчик для фахової критики. Керує, розвиває та підтримує онлайн-журнал Фондація Центр Сучасного Мистецтва.

Редакція займається створенням архіву явищ та подій, аналізуванням прикметних ознак часу та дискусуванням про замовчуване. Видання функціонує з 2010 року. Важливо зазначити, що культурна тематика є вузькоспеціальною та немасовою, тому життєва спроможність журналу дванадцять років демонструє, що культурні медіа недооцінюють. Вони можуть та мають розвиватися, поширюватися у суспільстві, духовно формувати українську націю.

Головна редакторка журналу — медійниця Віра Балдинюк. Її сфера зацікавлення не обмежується журналістикою, Вона є відомим українським арт-критиком, літературознавцем, письменницею, тому культурні проблеми для неї є дуже близькими. Редакторка розробляє нові програми в Центрі сучасного мистецтва, читає лекції з культурології й арткритики, є кандидатом філологічних наук.

На сайті видання наявна також інформація і про авторів публікацій, інколи подається інформація і про залучення нових людей до авторського колективу. За весь період існування (з 2010 року) у медіаресурсі публікувалися 269 авторів.

Важливо відзначити, що більшість українських медіаресурсів працюють за кошти підприємців, різних фондів та з продажу реклами. Сьогодні досить поширеним є формат передплати: читач може надіслати разову довільну фінансову допомогу, або зробити підписку на певну суму, щоб щомісяця таким чином «завдячувати» виданню. «Korydor» працює саме за останньою системою. Прихильники можуть щомісяця робити внесок на суму 100, 150, 500 і 1000 грн, або надіслати одноразовий внесок на довільну суму.

Важливий фактор у здобутті популярності та прихильності в читача – це візуальна частина видання. Онлайн-журнал «Korydor» має сучасний мінімалістичний стиль. Користувачі мають змогу читати статті українською, російською та англійською мовами.

За нашими спостереженнями, кількісне співвідношення між авторами та авторками публікацій у виданні не однакове. Вісімдесят дев'ять проаналізованих публікацій продемонстрували, що кількість статей, написаних жінками-дописувачами — 79, з яких 16 публікувалися кілька разів. Натомість публікацій, авторами яких були чоловіки значно менше – 10, з яких три статті належать одному й тому ж автору.

Окремо варто зупинитися на рубриках журналу. Усього на головній сторінці дев'ять тематичних рубрик: «Практики рівності», «Жінка в історії культури», «Поличка перекладів», «Голоси», «Контексти», «Глосарій», «Креативна економіка», «Політика включення», «(Само)цензура».

Варто зупинитися детальніше на рубриці «Жінка в історії культури». У матеріалах цієї рубрики, та й у дописах інших рубрик помітили активне вживання фемінітивів. Під час дослідження матеріалів було відзначено використання таких форм слів, як: *фотографка*, *авторка*, *кінорежисера*, *перформерка* тощо. Це важливий момент в нашому дослідженні, бо сучасна культура – це подання головних світових меседжів, розкриття тем з усіх боків, заохочення читачів до зацікавлення вузькопрофільними темами та підняття

важливих питань у суспільстві. Саме такою темою є право жінок та рівноправність статей у суспільстві. Тому видання, як мінімум, розширює свою аудиторію завдяки жінкам з активною громадською позицією. Виховує покоління людей, яке не утискає за статтю, таким чином збагачуючи культурний фон в аудиторії.

За нашими спостереженнями, автори «Korydor» — це здебільшого жінки. Хоч ми й не володіємо інформацією щодо поділу аудиторії видання за статевою приналежністю, але відчувається спрямованість на сучасну жіночу аудиторію, для якої важливі фемінітиви та відокремлення від форм слів чоловічого роду. Це відзначається у використанні слів, тематика якої окреслення діяльності, яка подається в двох екземплярах або в залежності від статі, у вигляді фемінітивів: *історикиня, редакторка, фотографка, співкураторка, авторка, лауреатка, поетка, філософиня* (Korydor. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua>).

Варто відзначити, що використання фемінітивів є унормованими в новому затвердженому виданні українського правопису. У матеріалах інтернет-видання «Korydor» фіксуємо вживання авторами публікацій жіночих форм назв посад та професій. Однак український правопис їх не пропонує, а лиш подає суфікси, завдяки яким ці назви можна утворити [29, с. 8].

Також цілеспрямоване орієнтування на жіночу аудиторію має матеріал, що узагальнює роботу видання за 2021 року, опублікований під заголовком: *«Тримайся, сестро: підсумки 2021 року»* (Korydor. 30.12.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/trymajsia-sestro-pidsumky-2021-roku.html>). Чому у заголовку авторка апелює саме до «сестри» дає зрозуміти зміст публікації, після її прочитання. Можна припустити кілька варіантів. Перший, це звертання до України та її культури, враховуючи, що в 2021 році країна святкувала 30-річчя незалежності: *«Так непомітно “молода незалежна українська культура” стає дорослою – ось уже і гурт ТМНК цього року святкує чверть століття»* (Korydor. 30.12.2021. URL:

<http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/trymajsia-sestro-pidsumky-2021-roku.html>).

Другий варіант — це спрямування до рядків пісні групи «ТМНК» та їх переформатування: *«Вривайся, брате, ми усі тут пірати...»* (Korydor. 30.12.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/trymajsia-sestro-pidsumky-2021-roku.html>). Третій варіант, на наш погляд більш переконливий, що це все ж звернення до жіночої аудиторії.

Фемінітиви, більшість авторів-жінок, розкриття в матеріалах сучасних нагальних питань, які стоять в українського суспільства на порядку денному — все це демонструє видання «Коридор» як канал транслявання такого меседжу, як рівність в суспільстві, місце жінки в соціумі. Фемінізм сьогодні — це вже частина культурного простору, тому розвиток такої теми в українських медіа, ненав'язлива та як одна із ліній культурного видання є актуальною та потрібною.

Для зацікавлення читачів зліва на головній сторінці є вкладка «Найбільш популярне», а також теги. Це є зручним кейсом для людей, котрі вперше вирішили зайти на сайт та не знають, з яких матеріалів розпочати, а також для постійних читачів, котрі не бажають пропустити найцікавіше. Бо з головної сторінки журналу одразу відкриваються всі матеріали сайту за часом публікації.

Під час дослідження матеріалів онлайн-журналу «Korydor» з лютого 2021 року по лютий 2022 рр ми помітили, що нема чіткої регулярності публікацій — ні за датою, ні за кількістю. До прикладу, за жовтень 2021 року на ресурсі було опубліковано 6 матеріалів, за листопад — 11, за грудень — 13. А в січні 2022 року вийшло тільки 3 статті.

Ця статистика підтверджує проблему приватних спеціалізованих видань про культуру. За кожену статтю в «Korydor» автор отримує мінімум 800 гривень, саме так зазначено на сайті в розділі інформації для спонсорів. Це означає, що журнал не може щомісяця бути впевненим, що фінансування певного місяця

покриє всі його витрати. Відповідно, статей може бути як багато, так і зовсім мало. Нерегулярність публікацій негативно впливає на читача, що в підсумку, навіть, може вплинути на саме існування видання.

Матеріали досліджуваного онлайн-журналу поєднують художньо-публіцистичний, аналітичний та інформаційний жанри. Дивіться Додаток Б, малюнок 3. «Коридор» практикує залучення різних авторів, а не друк обраних дописувачів, тому формат статей можна окреслити як авторські колонки та блоги.

Найчастіше автори пишуть на сторінках аналізованого інтернет-видання у жанрі інтерв'ю (29 матеріалів). Схема висвітлення матеріалу однакова — питання журналіста та відповідь респондента. Сам текст доповнює візуальна складова — світлини картин, інсталяцій, виставок — в залежності від виду діяльності культурного діяча з яким ведуть інтерв'ю.

Варто відзначити, що автори цього інтернет-видання у формі інтерв'ю намагаються розкрити не так конкретну особистість, як його культурну діяльність, напрацювання, прагнуть більше розказати для популяризації його творчості. Привертає увагу окремий цикл інтерв'ю — публікації, пов'язані із осмисленням подій літа-осені 1941 року у контексті історії Другої світової війни та Голокосту в Україні. Детальніше ми розглянемо це в другому розділі, досліджуючи рубрикацію та розкриття культурної тематики в матеріалах видання «Korydor».

На умовному другому місці після інтерв'ю стоять саме статті та огляди, присвячені музеям, виставкам, колекціонерам та історичним пам'яткам (19 фіксацій). Автори популяризують історичну культурну тематику. Важливо наголосити, що автори популяризують музейну та виставкову культуру, розкривають обрану тему візуальним наповненням — не чиновників чи організаторів заходів, а саме світлини «героїв» — картини, інсталяції, історичні

пам'ятки, архівні фотографії тощо. Таким чином занурюючи читача в атмосферу заходу.

Дописувачі «Korydor» практикують статті у форматі есе, які присвячують проблематиці культурної тематики (12 матеріалів). Здебільшого автори даних публікацій діляться власними відчуттями та думками щодо культури України. Або розмірковують щодо культури в форматі інтерв'ю, розкриваючи певну проблему у форматі діалогу.

Проаналізовано 12 матеріалів, у яких автори, демонструючи добірки кінофільмів, порушують ту чи іншу важливу проблему культури. До прикладу, стаття С. Мензелевського «Радянський «Донбас» у кіно та політичних фантазіях» (Korydor. 26.11.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/donbas-kino.html>). Автор розповідає про фільм-мюзикл, прем'єра якого відбулася нещодавно. Це — історичне документальне кіно, яке розповідає про донбаських шахтарів. С. Мензелевський підготував для тих, хто сперечається щодо ідеї фільму, добірку з п'яти кінострічок, присвячених Донбасу та його людям. Ідея автора: «допомогти глибше зануритися в історично-естетичний контекст» і «отримувати більше задоволення від нового мюзиклу». Таким чином автори «Korydor» допомагають своєму читачеві не просто дізнатися про культурні заходи, розібратися в актуальних проблемах української культури, а й розширити свій кругозір.

Публікацій, написаних у різних художньо-пібліцистичних жанрах, присвячених темі театру — 7. Автори у своїх матеріалах намагаються максимально занурити читача в атмосферу вистави, розкрити деталі музичного супроводу, символізму та екскурсів в історію. Особлива ознака театральних публікацій — це не візуальна складова, а саме текстове наповнення. Характер написання нагадує художню книгу, дає розгін фантазії. Це є важливою ознакою, бо мистецтво захоплює читача, дозволяє йому піти далі своєї свідомості. Одночасно з цим викликає бажання відвідати виставу, про яку

написаний матеріал. Відсутність світлин із театральної постановки навпаки додає мотивації прийти та подивитися виставу, про яку автор описав.

За досліджуваний нами період автори «Korydor» присвятили по 7 публікацій огляду культурних подій, що вже відбулися. Мова йде про виставки — публічні покази спеціально підібраних предметів. У матеріалах автори описували як фотовиставки, так і виставки творів художнього мистецтва. Як ми вже зауважували раніше, автори не перевантажують свої матеріали візуальним наповненням. Навпаки основну увагу звертають на змістову складову, а кілька світлин з тої чи іншої події додають для того, щоб зацікавити читача відвідати захід.

Окремо звернули увагу на ще одні оглядові публікації, присвячені фестивалям (3 матеріали) та культурним проєктам (6 матеріалів). Якщо в статтях першого типу мова йде переважно про зміст заходу, історію його створення, описується атмосфера, яка панує під час проведення, то в матеріалах, присвячених культурним проєктам в основному тільки анонсується про ту, чи іншу подію — запрошення на виставку, лекцію, зібрання.

Видання про сучасну культуру не може не писати про таку форму сучасного мистецтва як перформанс. На цю тематику опубліковано 4 матеріали. Варто зазначити, що автор розриває крізь описаний ним перформанс нагальні проблеми сучасності, демонструє внутрішній бунт та певну незгоду зі світом — або свою, або того, хто є діячем перформансу.

В онлайн-виданні «Korydor» ми побачили тільки 4 матеріали аналітичного жанру, присвячені темі літератури, один з яких — анонс про нове художнє видання.

Аналізуючи публікації видання, ми помітили, що автори питання культури висвітлюють у тісному зв'язку з історичними аспектами. Це й екскурси в минуле, розкриття теми завдяки історичним додаткам. Фіксуємо і

дві публікації, які присвячені пам'яті відомих митців — художнику та архітектору Флоріану Юр'єву (Korydor. 17.09.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/florian-yuriev.html>) та художнику Георгію Нарбуту (Korydor. 12.10.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/narbut-branding.html>). На жаль, майже не висвітленими у виданні залишаються такі мистецькі питання, як архітектура (1 публікація), скульптура (1 публікація), музика (2 публікації).

Можемо констатувати, що це видання демонструє свободу. Це і довільний формат подачі матеріалів, сотні авторів, до яких може доєднатися будь-хто, хто вважає себе компетентним в культурній тематиці.

Щодо мови видання, то переважають матеріали написані українською (76), хоча можна зустріти й статті російською мовою (13).

Журнал позиціонує себе як ресурс, котрий розвиває сучасну культуру. Тут наявні й матеріали, пов'язані з політичною ситуацією в Україні, де редакція демонструє патріотичну позицію.

З проаналізованого видно, що культурна проблематика в онлайн-виданні «Korydor» є досить насиченою та різнобічною. Про те, що у виданні порушується значна кількість культурологічних тем, яскраво демонструють теги, котрі розташовані зліва на головній сторінці сайту. Вони допомагають новим читачам сайту переглянути теми, які висвітлює видання. Завдяки тегам легше можна знайти потрібний матеріал та інформацію.

Теги, які є в «Korydor»: *(само)цензура, архів сучасного мистецтва, виставка, візуальне мистецтво, війна, гуманітарна політика, дискусія, документальне кіно, жінка в мистецтві, книжки, колонка, креативна економіка, критика, критичне мистецтво, культура, культура й інновації, культурна політика, культурний менеджмент, куратор, кіно, література, малі міста, медіа, мистецтво, місто, насилля, освіта, пам'ять, політика,*

включення, проекти, пропаганда, самоорганізація, само цензура, свобода, соціальне мистецтво, сучасне мистецтво, фемінізм, фестиваль, фотографія, цензура, європейський досвід ідентичності, вінішування, історія, історія мистецтва (Korydor. URL: <http://www.korydor.in.ua>).

Культурні події і процеси — важливий сегмент життя суспільства, тому тема культури є важливим елементом сучасного медіапростору. Завдання сучасного журналіста чи медіа, яке орієнтоване на культуру — зацікавити аудиторію, викликати бажання дізнатися більше, розширити отриманні знання, відвідати культурний захід, переглянути фільм, книгу чи театральну виставу. Зроблений нами аналіз демонструє, що видання «Korydor» переплітає культуру із проблематикою прав людини, із важливістю аналізувати сучасну творчість, культурні течії, оскільки вони висвітлюють важливі для суспільства питання. Тобто сучасна культура — це виклик нагальним проблемам, їх розкриття та способи вирішення. Митці відчують проблеми на рівні почуттів та своїх талантів, після чого створюють шедеври культури. Завдання культурного журналіста — вміти розкрити «секрети», подвійні сенси автора та показати аудиторії.

Можемо зробити висновок, що «Korydor» є вузькоспеціальним вітчизняним онлайн-журналом, який протягом 10 років займається розвитком сучасного мистецтва. Особливостями функціонування видання є надання можливості різним авторам опублікувати свій матеріал на сайті. За кожную публікацію дописувачі отримують гонорар, який видання заробляє завдяки рекламі або щомісячним виплатам від передплатників-читачів. Серед проаналізованих 89 статей ми виділили найбільш розповсюджені жанри, а також тематики.

Говорячи про стилістику подачі матеріалів «Korydor», можна заявити, що автори не лише розкривають теми арт-мистецтва, музики, театального мистецтва в межах діяльності обраної тематики, а й дивляться глибше, бачать

подвійні сенси творчих людей, котрі якраз і створюють культуру, що вкладають в ідею та на чому хочуть наголосити.

2.2. Особливості культурної спрямованості журналістських матеріалів онлайн-видання «Korydor»

У нашій науковій роботі ми проаналізували матеріали онлайн-журналу «Korydor», які були опубліковані на сайті з лютого 2021 по лютий 2022 рік. Брали до уваги актуальність публікації, тематичну відповідність матеріалу рубриці, в якій він опублікований, та рівень розкриття порушеної автором теми.

На головній сторінці онлайн-журналу «Korydor» виокремлено дев'ять рубрик: «Практики рівності», «Жінка в історії культури», «Поличка перекладів», «Голоси», «Контексти», «Глосарій», «Креативна економіка», «Політика включення», «(Само)цензура».

У рубриці «Практики рівності» за досліджуваний нами період вийшло 15 матеріалів. Уже з назви рубрики зрозуміло, що в матеріалах будуть висвітлюватися права людини, тема рівності за статевою приналежністю, фізичними можливостями тощо.

Варто відзначити, що усі ці матеріали за тематикою дуже різні. Статті розкривають як питання театру, кіно, перформансів, політики, інклюзивності, людей з особливими потребами і т. ін. Проте ключова теза об'єднує усі матеріали — мистецтво має бути доступним для кожного, свій шанс повинен використати кожен творчий проєкт.

Із 15 досліджуваних публікацій 2 — присвячені музеям та виставками, які адаптовані під людей із особливими потребами. У статтях *«Музеї без перешкод: як втілювати інклюзивні практики?»* (Korydor. 04.11.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/muzei-bez-pereshkod.html>) та *«На слух і*

дотик: як в одеському художньому музеї впроваджують інклюзивність?» (Korydor. 11.01.2022. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/na-slukh-i-dotyk-iak-v-odeskomu-khudozhnomu-muzei-vprovadzhuut-inkliuzyvnist.html>) автори висвітлюють тему адаптування культурних заходів для кожної людини без винятку. Інклюзивність – це найкращий показник розвитку та розширення аудиторії світу культури. Сучасним журналістам важливо висвітлювати ті мистецькі заходи, які доступні для кожного.

Актуальними у цій рубриці є статті *«Чому в Україні будуть художниці»* (Korydor. 28.05.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/chomu-v-ukraini-budut-khudozhnytsi.html>), *«Активізм, залежність, примхи олігархів: 5 фільмів docu/cvīm»* (Korydor. 24.03.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/aktyvizm-zalezhnist-oligarchy.html>).

Об'єднує їх спільна мета авторів — говорити про рівність та права людей у суспільстві. У матеріалі *«Чому в Україні будуть художниці»* авторка розповідає про перепони розвитку жіночого живопису чи жіночих перформансів (Korydor. 28.05.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/chomu-v-ukraini-budut-khudozhnytsi.htm>). В іншій публікації подано добірку фільмів, які розкривають питання про права людей.

Завершуючи аналіз першої рубрики, варто згадати статті, які стосуються нестандартних мистецьких ідей: *«Богдана Косміна: «Бювет раніше давав людям воду, а зараз – мистецтво»* (Korydor. 10.11.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/dzherelo-revitalizacija.html>), *«Оксана Черкашина. Театр і демократія: парадокси емансипації»* (Korydor. 04.12.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/oksana-cherkashyna-teatr-i-demokratiia-paradoksy-emansypatsii.html>), *«Роза Саркісян: політичний театр»* (Korydor. 18.02.2022. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/roza-sarkisian-politychnyi-teatr.html>). Ці три матеріали об'єднує спільна думка — творчість це нестандартний підхід, розширення рамок в голові — особливо в тих, хто дивиться на той витвір мистецтва, який пропонує митець.

Отже, в рубриці «Практика рівності» через висвітлення культурних питань автор демонструє світові меседжі: жінки та чоловіки – рівні суб'єкти суспільного середовища, люди із вадами здоров'я мають право мати однаковий доступ до мистецтва з тими, що є цілком здоровими. Якщо журналісти частіше будуть порушувати ці теми, то мистецькі установи жвавіше будуть реалізовувати ці меседжі в життя. Матеріали цієї рубрики висвітлюють однаковий доступ до мистецьких творів через розповідь про безкоштовні вуличні інсталяції та перформанси. Рівність демонструється і в тому, що глядач і мистецький витвір взаємодіють – інсталяція без суб'єкта не діє, і навпаки.

У наступній досить великій рубриці «Жінка в історії культури» (17 публікацій) авторами матеріалів є переважно жінки, тому часто вживаними є фемінітиви. З матеріалів постає образ жінки в мистецтві, а інколи і у важливих історичних подіях. «Korydor» порушує питання Голокосту, насилля, тим самим крізь жіночу долю показує історичні реалії. Авторки торкаються як тем живопису, театру, NFT. Намагаються розкрити проблеми в мистецькому середовищі через статтю, а також про роль жінок в геноциді євреїв, українському живописі, театрі тощо.

Зараз тема рівності жінок в суспільстві є вкрай актуальною. Культура лише допомагає розширити кругозір, змусити задуматися над актуальними, суспільно-важливими питаннями. Тому вітчизняні культурні видання впливають й на ідентичність української нації.

Тільки дві публікації можна переглянути у рубриці «Поличка Перекладів», а саме: *«Бабин Яр як афективна фігура критичного мислення»* (Korydor. 16.09.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/babyn-iar-iak-afektyvna-fihura-krytychnoho-myslennia.html>) і *«Місто в фокусі: фото Маріуполя та дискусії про його минуле та майбутнє»* (Korydor. 23.06.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/misto-v-fokusi-foto-mariupolia-ta-diskusii-pro-joho-mynule-ta-majbutnie.html>). Це переклади з іноземних

матеріалів, в яких висвітлено період Радянського Союзу. Стаття про Маріуполь є досить цінною, оскільки тут представлено багато архівних світлин. Автор прагне подати коротку історію до кожного фото, таким чином формуючи певне загальне історичне підґрунтя щодо Маріуполя. Зараз, коли відбувається повномасштабне вторгнення Росії в Україну, ці світлини набувають ще більшого сенсу. Тому, історико-мистецькі матеріали – це частина культурної журналістики. Бо історія передає культурну цінність.

Рубрика «Голоси» містить 23 публікації. Варто відзначити, що тут об'єднано статті різного жанрового спрямування: інтерв'ю, роздуми, блоги, історичні дописи. Символічною є назва рубрики, у якій автори діляться своїми роздумами, поглядами на актуальні проблеми культурного середовища. Спостерігаємо висвітлення таких тем: кінематограф, театральне середовище, представники культури у політиці, фотографія, фемінізм у мистецтві.

Хоча у рубриці наявні матеріали різного жанрово-тематичного спрямування, але всіх їх об'єднує одне – прагнення автора висловитися про актуальне та наболіле в мистецькому та культурному ключі, змусити аудиторію задуматися.

У рубриці «Контексти» за досліджуваний нами період вийшло всього два матеріали. У публікації *«Для чого писати словники?»* подано актуальне інтерв'ю із авторами словника *«Термінологія сучасного мистецтва»* Глібом Вишеславським та Олегом Сидором-Гібеліндою, де увага акцентується на важливості культурних течій. Журналіст не лише знайомить читачів із словником та його авторами, а й розкриває через них важливість мистецтва в суспільному житті: *«Словник як друковане видання, і мистецтвознавство як дисципліна, існують майже у вакуумі, та в ідеалі мають першими реагувати на те, що відбувається навколо»* (Korydor. 09.12.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/dlia-choho-pysaty-slovnyky.html>). У наступній публікації *«Ірина Подоляк: “Я думала, що моє покоління переверне світ”*

(Korydor. 20.08.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/iryna-podoliak-ia-dumala-shcho-moie-pokolinnia-pereverne-svit.html>) автор веде розмову з колишньою міністеркою культури Іриною Подоляк, з'ясовує особливості перехідного періоду для української культури. Діячка на прикладі свого життя, а саме студентського періоду, розкриває культурні зрушення українців на зламі 80-90 років XX ст., що передувало здобуття Україною незалежності.

Переконаємося, що в обох публікаціях, автори намагаються розкрити порушені ними теми культури через певний контекст: словник чи власне життя. Звісно, що це не може претендувати на абсолютну об'єктивність та безперечність. Це є суб'єктивні думки, але мистецтво в широкому контексті теж є суб'єктивним, бо кожен бачить у його витворах різне.

Шоста рубрика «Глосарій» за аналізований період не має оновлених матеріалів. Востаннє вона поповнювалася в жовтні 2020 року. Матеріали рубрики розкривають вузькоспеціалізовані поняття мистецького світу, тому вони не розраховані на широку аудиторію. Як переконуємося з переглядів, рубрика має дуже обмежену кількість читачів. Саме тому можемо припустити, що цю рубрику припинили вести через нерентабельність. На наше переконання, редактору видання потрібно все ж сприяти появі нових публікацій у цій рубриці, для цього варто подумати над журналістськими методами, які потрібно застосувати, щоб публікації стали цікавими ширшій аудиторії.

Досить великою є сьома рубрика «Креативна економіка» (25 публікацій), але частина матеріалів повторюється із попередніх рубрик. На перший погляд ці різножанрові публікації важко зрозуміти, що їх поєднує в контексті розкриття певних культурних меседжів. Наприклад; *«Що таке вернакулярне чи аматорське кіно: два погляди»* (Korydor. 03.12.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/shcho-take-vernakuliane-abo-amatorske-kino-dva-pohliady.html>), *«Як фестиваль The Most Fest створює простір для міських*

перевтілень» (Korydor. 10.07.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/iak-festval-the-most-fest-stvoriue-prostir-dlia-miskykh-perevtilen.html>), *«Богдана Косміна: «Бювет раніше давав людям воду, а зараз – мистецтво»»* (Korydor. 10.11.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/dzherelo-revitalizacija.html>). Тут порушуються теми, пов'язані із фінансуванням мистецьких закладів, проведення тендерів, фінансування фондами українських культурних заходів і т. п. Також розкривається діяльність закладів культури, спроба надати «другого життя» історичним закладам в контексті створення інсталяцій. Тобто статті, досліджувані у рамках рубрики, так чи інакше пов'язані із фінансуванням чи демонструванням створення інсталяцій «безкоштовно».

За кількістю матеріалів найбільшою є восьма рубрика «Політика включення» (49 публікацій), окремі матеріали якої дублюються з попередніх рубрик. Варто зауважити, що ця рубрика онлайн-журналу схожа на узагальнення усього матеріалу. Це підтверджується як кількістю статей, так і їх тематичною розгалуженістю. Усіх їх об'єднує певна особливість – журналіст у контексті культурної проблеми, матеріали з місця події, повне занурення в тематику. Тому поняття «включення» тут можна застосовувати в прямому сенсі слова відносно взаємодії автора із читачем. Читаючи статтю, аудиторія занурюється в процес того, про що йдеться в тексті. Враховуючи, що це дійсно властиве специфіці написання більшості матеріалів в онлайн-журналі «Korydor», тому кількість статей в цій рубриці найбільша з-поміж інших.

Дев'ятою рубрикою видання «Korydor» є «(Само) цензура» (21 матеріал), що містить тільки декілька повторів із попередніх рубрик. Особливістю цих публікацій є формат авторського написання – поєднання художнього, публіцистичного, частково наукового стилю із застосуванням вузькоспеціальної лексики. Спільний посил опрацьованих нами матеріалів – це мистецька рефлексія, яку читач сприймає з прочитаного. Герой інтерв'ю чи сам автор публікації, який належить до мистецького середовища, аналізує

українську культуру, культурне середовище чи власну постать у світі мистецтва. Тобто назва рубрики «(Само) цензура» — це ті умовні рамки культури, про які герої матеріалів намагаються розказати і яких насправді й не існує. До прикладу, в публікації *«Віталій Янковий: “Мені цікаві художні практики, які не дають перетворитися культурі в мем і свято безтурботного споживання”* художник, розповідаючи про себе, рушить ті стереотипи, що склалися у суспільстві: *«Сприймаю себе як художника-аутсайдера та ізолянта, не належу ні до якої тусовки.... Для тру-художників я занадто цивільний і не в захваті від їхнього способу життя, тому працюю в певній ізоляції»* (Korydor. 18.02.2021. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/vitalij-yankovyi-detektor.html>).

У матеріалі *«Письмо 15.02.2022»* авторка А. Калугер через власні роздуми, наче пише листа до кожного читача персонально: настільки відчувається інтимна лірика рядків, розкривається тема відсутності натхнення для творчої людини. Автор «дає дозвіл» підглядіти десь потрібне слово, думку, щоб надихнутися. У підсумку думка А. Калугер зводиться до того, що *«дуже хочеться перемогти тоді, коли вкидаєш себе в реальність найбільш чітко»* (Korydor. 15.02.2022. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/stories/pysmo-15-02-2022.html>). Тобто, коли митцю здається, що він губиться у світі, то всюди здаються «рамки», а коли власна творчість починає його пробуджувати – життя стає зовсім іншим — вільним.

Цензура для культурних діячів – поняття суб’єктивне. В журналістиці сучасної України статтею 15 Конституції України та іншими нормативно-правовими актами цензура заборонена. Проте, певна цензура відбувається через суспільні норми, традиції, соціальний устрій тощо. Але культура, а отже й культурна журналістика – це одночасно вільність в тих межах, в яких співіснує митець та його творчість, натхнення й самоцензура. Бо кожен автор – сам собі критик. Це особливо відчувається в проаналізованих матеріалах.

Отже, нами було проаналізовано матеріали видання «Korydor» відповідно до 9 рубрик, наявних на сайті. Можна побачити повторювання статей в різних рубриках. Самі назви є філософського спрямування, які дозволяють авторам не обмежувати власний аналіз чи фантазію, бо матеріал можливо подати одразу в декількох рубриках. Особливу увагу дописувачі приділяють жінці та її ролі у мистецтві.

Висновки до розділу 2

У другому розділі нашої бакалаврської роботи ми комплексно дослідили сучасне культурне онлайн-видання «Korydor». З'ясували його структуру, проблемно-тематичне наповнення, специфіку функціонування. Значну увагу зосередили на особливостях культурної спрямованості журналістських матеріалів.

Журнал «Korydor» функціонує з 2010 року, позиціонує себе як видання про сучасну культуру та як майданчик для фахової критики. Головна редакторка журналу — медійниця Віра Балдинюк. За весь період існування (з 2010 року) у медіаресурсі публікувалися 269 авторів. Зараз видання існує за кошти передплатників.

Онлайн-журнал «Korydor» має сучасний мінімалістичний стиль, публікує статті українською російською мовою мовами, а також має автоматичний переклад на англійську мову (як зазначено на головній сторінці). Більша частина авторів — жінки, тому відчувається спрямованість на сучасну жіночу аудиторію, вживання фемінітивів. На головній сторінці для зацікавлення нових читачів є вкладка «Найбільш популярне». У розділі «Інформація для спонсорів» зазначений мінімальний авторський гонорар за одну публікацію — 800 гривень.

Це цілком культурний проєкт широкого тематичного охоплення, висвітлюються питання театру, музики, кіноіндустрії, літератури, історії,

образотворчого мистецтво, архітектури. Робляться анонси про проведення різних культурних заходів у музеях, виставкових центрах. Читачів знайомлять із сучасними фестивалями та перформансами. Дивіться Додаток Б, малюнок 1. В онлайн-виданні відчувається атмосфера «свого світу» і «своєї аудиторії». Автори є компетентними в тому, про що пишуть.

Матеріали досліджуваного онлайн-журналу належать до художньо-публіцистичних, аналітичних та інформаційних жанрів. Бачимо есе, рецензії, огляди, статті. Досить поширеним є такий інформаційний жанр журналістики як інтерв'ю, в якому текстову складову обов'язково доповнює візуальна — світлина картин, інсталяцій, виставок і т. д. Особливість цих інтерв'ю в тому, щоб розповісти не так про особистість респондента, як про його культурну діяльність та напрацювання у цій сфері. Зустрічаємо й нові онлайн-формати — колонки та блоги.

Структура видання охоплює дев'ять рубрик («Практики рівності», «Жінка в історії культури», «Поличка перекладів», «Голоси», «Контексти», «Глосарій», «Креативна економіка», «Політика включення», «(Само)цензура»), у яких за аналізований період (лютий 2021 — лютий 2022) було опубліковано 89 журналістських текстів. До кожного застосовують теги, які допомагають новим читачам сайту переглянути теми, які висвітлює видання.

У кожній рубриці тематично можуть подаватися різні матеріали, але всі вони мусять бути об'єднані головною ідеєю. До прикладу, рубрика «Практики рівності» (15 публікацій) через культурологічну тематику висвітлює права людини. Ключова теза, що об'єднує усі матеріали — мистецтво має бути доступним для кожного, свій шанс повинен використати кожен творчий проєкт.

Мусимо зауважити, що кількісне наповнення рубрик не є рівномірним. В середньому це 15-20 публікацій в кожній за аналізований нами період. Але в рубриках «Голоси» та «Поличка перекладів» фіксуємо тільки по 2 публікації в кожній. Найчисельнішою є рубрика «Політика включення» — 49 матеріалів,

яка є ніби узагальненням усього тематичного різноманіття журналу. Поняття «включення» тут слід розуміти у прямому значенні відносно взаємодії автора із читачем. Читаючи статтю, аудиторія занурюється в процес того, про що йдеться в тексті.

Окремо варто наголосити на рубриці «(Само) цензура» (21 матеріал), що вирізняється форматом авторського написання тексту – поєднання художнього, публіцистичного, частково наукового стилю із застосуванням вузькоспеціальної лексики.

На жаль, одна з рубрик («Глосарій») за аналізований період не має жодної нової публікації. Перегляди попередніх її матеріалів досить низькі, що свідчить про обмежену кількість читачів. Припускаємо, що цю рубрику припинили вести. Вважаємо, редактору видання потрібно все ж сприяти появі нових публікацій у цій рубриці, для цього варто подумати над журналістськими методами, які потрібно застосувати, щоб публікації стали цікавими ширшій аудиторії.

Проблемним для інтернет-видання «Korydor» залишається фінансування. Гонорар, який мають отримати автори, не завжди можна виплатити з перерахованих коштів читачів. Тому й кількість публікацій у різні місяці варіюється. Ще одним побажанням для редакції видання є збільшити кількість матеріалів про сучасну архітектуру, стріт-арт, скульптуру та музику.

Загалом авторське висвітлення матеріалів, тематичне різноманіття, приємне зовнішнє оформлення сайту, – все це робить «Korydor» конкурентоспроможним журналом серед культурних видань України.

РОЗДІЛ 3. КУЛЬТУРНЕ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «КОНТУР»

3.1. Видання «Контур»: специфіка, принципи роботи, проблематика

У третьому розділі нашого наукового дослідження ми обрали для аналізу онлайн-медіа «Контур» — культурний ресурс, що був започаткований 2019 року. Під активним заголовком «Про нас» медіа позиціонує себе, як помічник у «розкритті ще одної пари очей, через які можна глянути на те, що досі було невидимим» (Контур. URL: <https://kontur.media>). Тобто, інтернет-медіа бере на себе обов'язок показати аудиторії інший бік речей та з іншої перспективи. «Контур» прагне «актуалізувати глибокі рефлексії над феноменами часу й культури», як вказується в їхній інформації про медіа.

«Контур» — онлайн-виданням про культуру, тому його філософія значно ширша, ніж у відповідних виданнях з новинним чи розважальним контентом. Сама редакція називає свої матеріали «текстурою, в якій губиться погляд» (Контур. URL: <https://kontur.media>). «Контур» бере на себе відповідальність долати межі уявних рамок в голові читача і дозволяти формувати власні обриси. Свою аудиторію медіа характеризує, як людей, котрі вважають межі точками опори, що дозволяють відштовхуватися й вибудовувати власну позицію.

Тематичне наповнення журналу — це матеріали про культуру, мистецтво та філософію, через які автори розкривають явища, що залишаються поза увагою та потребують висвітлення в публічній площині. Журналісти видання прагнуть висвітлювати нові сфери, проблеми, теми та явища, рефлексувати на тему історії, розповідати про митців. Вони запевняють, що не бояться змінювати власні та чужі погляди на нове та усталене, а значить — обіцяють якісну та неупереджену журналістику.

Головним редактором інтернет-видання є Анастасія Холявка, яка є викладачкою дизайну, займається ілюстрацією. До журналістських текстів, зі слів самої редакторки, вони ставиться як до мистецтва та графіки [15].

Якщо у виданні «Korydor» немає постійного авторського колективу, який працює над ресурсом, то в «Контурі» навпаки. З інформації сайту дізнаємося, що над наповненням видання працює ціла редакція з 13 осіб. До речі, у порівнянні з інтернет-ресурсом «Korydor», тут серед авторів переважають чоловіки (співвідношення 9:5).

«Контур», як і більшість сучасних видань про культуру, функціонує завдяки фінансовій підтримки своєї аудиторії. Під активним заголовком «Підтримати» читачам пропонують надіслати будь-яку суму на вказаний номер банківського рахунку чи стати спонсором конкретних публікацій. Наразі на сайті «Patreon», де можна оформити щомісячну підписку за певну суму задля підтримки видання, можна побачити, що тільки четверо осіб оформили собі підписку. Тобто 29\$ на місяць заробляє на пожертвуваннях «Контур», що, звісно, є дуже маленькою сумою для створення якісного контенту. Ще одним способом заробітку для видання можна вважати — пропозиції для можливих замовників щодо створення спецпроектів, розміщення банерів, проведення заходів та інших видів комерційної співпраці. Редакція пояснює, що, допомагаючи виданню, аудиторія робить вклад у розвиток інтелектуального продукту і створення якісного україномовного контенту. Підсумовуючи, можна резюмувати, що онлайн-часопис сам шукає кошти для свого фінансування.

Автори-журналісти працюють на волонтерських засадах, про це зазначено у активному повідомленні «Підтримати. Долучитися до команди» Контур. URL: https://kontur.media/support_kontur). Щоб стати частиною команди «Контур», медійник повинен вирізнятися незаангажованістю, відкритою, чітко сформованою власною позицією, вміти висвітлювати проблемні питання.

Сайт видання дуже осучаснений. На головній сторінці немає нічого зайвого. На білому тлі текст написано чорними літерами, чим він легкий для сприймання відвідувачами. До кожної публікації на головній сторінці крім заголовка подано фото автора, героя матеріалу чи інша яскрава картинка, що демонструє зміст публікації. Поєднують стилістику видання досить великі різних кольорів лінії, які у довільній формі врізаються в кожне фото автора чи героя. Тобто ми бачимо «контур» сенс у статті, що є символічним.

У порівнянні із «Korydor», «Контур» не має окремих рубрик, відсутні і дати публікування матеріалів. Враховуючи, що ми досліджуємо статті відповідного періоду (лютий 2021 — лютий 2022), то нам допоміг телеграм-канал журналу, через який дізналися час публікації статей. Тому вважаємо, що відсутність фіксації появи на сайті нових матеріалів, є значним недоліком інтернет-журналу. Але з іншої сторони, це може бути своєрідним редакторським задумом, що демонструє розширення рамок та стирання певних усталених норм, про що йдеться у пункті «Про нас».

На сторінці в інстаграмі редакція вказала на жанрову приналежність своїх публікацій. Це — інтерв'ю, есе, переклади та подкасти. Дивіться Додаток Б, малюнок 4. Спільним для усіх матеріалів є філософське спрямування. Якщо окреслити загальний посыл публікацій, то це не про сучасне мистецтво, а про «існування вічного» з метою задуматися про сьогодення.

Мінімалістичний стиль видання, головна, вона ж і єдина сторінка, широкоформатні, якісні зображення, спільні «плаваючі» лінії, — все це доповнює неповторний стиль та приємне візуальне сприймання. Редактори навмисне не виокремлюють рубрики, щоб не відбирати публікації, а надати можливість читачеві самостійно обрати те, що його зацікавить.

Видання «Контур» має досить широке тематичне наповнення: література, філософія, історія, живопис, музика, дизайн. Варто наголосити, що в обох аналізованих журналах до кожної публікації додається список використаної

літератури. Це свідчить про якість і фаховість написаних текстів, про можливість для читачів прочитати додатковий матеріал, щоб глибше зрозуміти ту чи іншу тему.

Крім активного заголовка, за яким можна перейти і прочитати статтю загалом, відразу вказується й прізвище та ім'я автора матеріалу. Варто відзначити, що заголовки є дуже інформативними, з них зрозуміло про що буде публікація. Але при висвітленні філософських тем, автори застосовують завуальовані назви матеріалів, що можуть несуттєво, але заплутати читача.

Частотними у журналі є публікації фрагментів художніх книг, в такому разі заголовки дорівнює назві книги. Відзначимо, що при опублікуванні частини певного художнього видання, зокрема перекладів, обов'язково додається анотація та активне посилання на інтернет-крамницю, де можна придбати це видання. Чи є це на правах реклами, чи це бажання автора публікації — питання відкрите, бо маркування рекламного матеріалу відсутнє.

Хочемо наголосити, що публікації у журналі є великими за обсягом, аналітичними, з використанням додаткових джерел або написані в рамках певних мистецьких проєктів.

Інтернет-медіа «Контур» має свої сторінки у соціальних мережах (фейсбук, інстаграм, телеграм). Характерно, що воно має постійну аудиторію, яка підписана на видання у всіх трьох соціальних мережах. Проаналізувавши ці сторінки, ми помітили, що найактивнішою є сторінка у фейсбуці, там і найбільша аудиторія підписників — 4 363 осіб. Натомість в інстаграмі постійна аудиторія — 666 підписників. Найменше зацікавлених у дописах видання наразі в телеграмі — 71 підписник. Ми не можемо сказати, що видання працює на якомусь із ресурсів менше. Вони роблять однаковий огляд, ведення сторінок майже однотипне, проте кількість аудиторії різниться досить помітно. Скоріш за все, правило «однаково для всіх» щодо ведення сторінок культурного спрямування не працює. Варто враховувати вікову приналежність аудиторії,

сферу її зацікавленості, мету відвідування соціальних мереж. Якщо платформа фейсбуку більш доречна для розміщення довгих «складних» публікацій, то інстаграм навпаки потребує спрощеного варіанту і більшого залучення аудиторії. До прикладу, для інстаграму у профілі видання залучаються навіть зображення з легким мистецьким гумором, але наявна кількість постів демонструє, що редакція не надто працює над розвитком сторінки. Найскладніша ситуація із розвитком телеграм-сторінки. Тут видання лише анонсує свої публікації, нічим не доповнюючи контент. Було б доречно додавати світлини заходів, картин, короткі факти з життя митців чи історичних пам'яток тощо. Тобто телеграм-каналу не вистачає життя, від чого настільки маленька кількість читачів.

Серед недоліків журналу можна назвати відсутність рубрик, тому усі матеріали розміщені на одній сторінці. Читачеві серед усього запропонованого відразу важко зорієнтуватися, що обрати для прочитання. Щоб переконатися у правильності обраного для себе медіаматеріалу, читачеві потрібно відкрити конкретну публікацію, і хоча б частково ознайомитися з її змістом. Та це забирає багато часу, а інтернет-медіа навпаки працюють на те, щоб максимально швидко доносити інформацію до читача. Ще одним суттєвим недоліком є відсутність тегів. Можливо, редакція орієнтується на зацікавлену аудиторію, якій цікаво читати про культуру загалом.

Хоча інформації про частотність оновлення публікацій на сайті інтернет-видання немає, але, проаналізувавши сторінки у соціальних мережах, ми помітили нерегулярність виходу матеріалів. Коливаються не тільки дати появи нових публікацій, а й їх кількість за місяць. Зокрема, 3-4 статті виходило у січні, березні, серпні, вересні, жовтні, грудні; тільки 1-2 нові публікації з'являлися у лютому, травні, червні, липні, листопаді; у квітні не вийшло жодного нового матеріалу. Дивіться Додаток А, малюнок 2.

Нашою порадою для редакції видання є попрацювати над розвитком телеграм-сторінки, яка може суттєво збільшити аудиторію видання. Для цього можна додавати до стрічки телеграм-каналу мистецькі картинки, можливо, навіть меми про культуру задля зближення з аудиторією, проводити онлайн-лекції, які можна робити через цей месенджер. Також варто частіше співпрацювати з відомими медіавиданнями задля рекламного посту про «Контур». Можна й у самому інтернет-виданні заохочувати читачів підписатися на свої сторінки у соціальних мережах.

Якісна журналістика, яка притаманна «Контуру», дійсно варта уваги набагато більшої аудиторії. Задля цього треба більше розвивати маркетинг та соціальні мережі видання, охоплюючи якомога більше людей.

Підсумовуючи, під час аналізу онлайн-видання «Контур» ми побачили приклади проблем сучасних вітчизняних культуромовних медіа: відсутність розвинутих соцмереж, фінансування, неперіодичність публікацій, невідомість, навіть, в мистецьких колах. Нами було досліджено 32 матеріали сайту, серед яких ми виділили широкий спектр тематичного спрямування в рамках публікацій за досліджуваний період. Через відсутність рубрик у виданні, ми самостійно здійснили умовний поділ статей за жанрово-тематичним наповненням.

3.2. Характер висвітлення культурної тематики в інтернет-виданні «Контур»

За аналізований період (лютий 2021 — лютий 2022 року) ми опрацювали 32 публікації онлайн-медіа «Контур». Брали до уваги актуальність матеріалів, тематичну спрямованість, рівень розкриття порушеної автором теми.

Оскільки у виданні, як уже зазначалося раніше, немає поділу на окремі рубрики, то ми самостійно погруппували опрацьований матеріал й умовно

виділили 11 тематичних блоків, що висвітлюють питання літератури, історії, філософії, кінематографа, фотомистецтва, художнього мистецтва. Дивіться Додаток Б, малюнок 2. Значна кількість статей подана як переклади з авторськими промовами та роздуми авторів у формі есе.

Найбільше зустрічаємо перекладів науково-популярних текстів, авторами яких є іноземні культурні діячі та філософи (14 статей). До прикладу, переклад П. Бартусяка з авторською передмовою інтерв'ю *Х. Дандес «Мишель Фуко в Долині Смерті: Інтерв'ю з Симеоном Уейдом»* (Контур. URL: https://kontur.media/foucault_in_the_valley_of_death), переклад Ю. Куліш з власною передмовою до статті *Гі Дебора «Теорія дрейфу»* (Контур. URL: https://kontur.media/drift_theory). Редакція «Контуру» займається перекладом матеріалів, публічних доповідей чи лекцій відомих діячів з філософії, культури та релігії. Перекладають також публікації, присвячені пам'яті художників та філософів, котрі були опубліковані в міжнародній пресі. Одним із яскравих прикладів є переклад есе В. Фолкнера «Альбер Камю» в обрамленні та з авторською передмовою П. Бартусяка (Контур. URL: <https://kontur.media/camus>).

У другому за кількістю блоці (13 статей) об'єднали матеріали, де переплітаються культурні та філософські питання. До прикладу, рецензія Л. Корнієнко на «Полгрейвський довідник з філософії та літератури». Авторка зазначає, на меті публікації – познайомити аудиторію з головними здобутками у сучасній гуманітаристиці (Контур. URL: https://kontur.media/philosophy_and_literature). Варто відзначити, що існує таке поняття, як «філософія культури» — розділ філософського знання, пов'язаний з аналізом культури, її сутності та значення в людському житті. Філософське осягнення культури уявляє її як складну цілісність. Мистецтво, освіта, релігія, мораль, наука – все це пізнається як особливості в контексті складної цілісної системи як культури. Водночас філософія культури намагається розкрити сенс різних форм мистецтва [44].

Тому надання значної уваги філософії в культурному виданні – це не тільки спосіб привернення уваги до нагальних та «вічних» питань, а й розширення естетичної, внутрішньої культури в аудиторії. Автори дослідили напрацювання таких філософів, як К. Малабу, Р. Сіфорта, Фуко, Ж.-Л. Нансі, П. Асснер, Гі Дебор, Ж. Дельоз, Т. Ілтон, І. Альфандарі, А. Камю, С. Крічлі, Б. Спиноза. Ці журналістські матеріали звертають увагу читача до проблем сімейних цінностей, релігії, самого поняття філософії, творчого процесу в житті людини, дрейфу, впливу історичних подій на суспільство та хід майбутнього, синергії філософії та людського мозку. Порушені і викладені у такий спосіб питання розвивають у читачів критичне мислення, розширення кругозору, естетичне світосприйняття.

Матеріалів літературної тематики не так і багато (5 статей). Авторка Х. Дрогомирецька аналізуючи поетичну збірку Ю. Завадського «Вільна людина ще не народилася», розкриває подвійні сенси, символізм, суб'єктів книги (Контур. URL: https://kontur.media/poetry_review). Проте повного змісту збірки авторка не розголошує, чим прагне зацікавити аудиторію до прочитання. В іншій публікації журналістка розмірковує над оповіданням Е. Гібера «Безтями від Венсана» (Контур. URL: https://kontur.media/herve_guibert). Тему поезії також підіймає О. Богун у відгуку на вірші Є. Півня «всегда хотел, чтобы в конце огорода росло огромное дерево» (Контур. URL: <https://kontur.media/oikos>). Автор Х. Семерин аналізує символізм тварини у сучасній прозі (Контур. URL: https://kontur.media/animal_suchukrlit). Л. Корнієнко подає власну рецензію на книгу «Полгрейвський довідник з філософії та літератури», де розмірковує щодо синергії читача, автора та філософа (Контур. URL: https://kontur.media/philosophy_and_literature).

Література в контексті культури – це не лише книжки, а й люди, котрі їх створюють. Як зазначила журналістка «Радіо Свобода» Н. Степула, літератори творять культурний сегмент, що почався в минулому й триватиме в майбутньому [48]. Література – це закарбована вічність, яка пишеться в чіткому

вимірі часу, коли живе автор, проте може бути актуальною повсякчас. Отже, вона є важливою складовою мистецтва, якій «Контур» присвятив доволі велику увагу з-поміж інших тем.

Темі кінематографу автори онлайн-медіа присвятили 5 публікацій. Матеріал О. Чорного щодо розвитку кіноаматорства розкриває творчий прошарок людей, кіноманів – любителів та професіоналів (Контур. URL: https://kontur.media/cinema_club). Авторська подача додає шарму «кіношній» атмосфері. На противагу вищезгаданому йдуть публікації Х. Дрогомирецької — есе про індивідуальну утопію яка суперечить суспільству на прикладі фільмів П. Верговена (Контур. URL: https://kontur.media/paul_verhoeven); публікація, пов'язана із дослідженням бажання в фільмах П. Пазоліні (Контур. URL: <https://kontur.media/pasolini>), та роздуми авторки щодо предметної дійсності, симулятивних екранів на основі кінострічок А. Мікеланджело (Контур. URL: <https://kontur.media/antonioni>).

Медійники, що пишуть про культуру – це, переважно, люди мистецтва або ті, що близько з ними спілкуються. Тому автори «дихають» культурою і можуть ділитися своїми думками з іншими. Про роздуми журналістів «Контур» має 5 матеріалів за період, який був нами проаналізований. Особливість цих матеріалів у тому, що автори діляться своїми думками з обраної теми, але доводять їх аргументами з фахової літератури.

Зустрічаємо матеріали вужчого тематичного спрямування, що стосуються правової системи, «розумних» міст, Голокосту, культури в цілому. На перший погляд це абсолютно різні тексти. Однак манера написання, демонстрування культури в широкому її сенсі, — все це важливо для розвитку свідомої української нації. Яскравим прикладом є роздуми О. Воронюка *«Голокост та кінець історії»*, де автор розмірковує, що історія вийшла за межі узвичаєного розуміння та механізму. На його погляд, подією, яка знаменує цей вихід є саме Голокост (Контур. URL: https://kontur.media/voroniuk_holocaust_and_end_of_hist

ory). Культура – це не лише музика, література та художнє мистецтво. Це — філософська течія, це історія, це технології, котрі переплітаються із життям суспільства, це свобода слова, котра є невід’ємною частиною мистецтва. Саме це намагається донести редакція «Контур», висвітлюючи різні теми, які варто розглядати як частину культурного життя людини.

Історичному тематичному спрямуванню автори видання присвятили 3 публікації. Це переклад тексту А. Бадью, присвячений 150-річчю Паризької комуни (Контур. URL: https://kontur.media/alain_badiou); рецензія С. Шевцова на роботу Р. Сіфорда «Виникнення філософії в Греції та Індії. Історичне порівняння» (Контур. URL: https://kontur.media/origins_of_philosophy). Відзначимо, що поняття культури – це не лише сфера професійного мистецтва. Воно є набагато ширшим: існує ще загальна, непрофесійна, культура виробництва, побуту, влади, права та моралі. А отже говорити про це в контексті культури є правильним та доречним.

«Контур» присвятив два матеріали музеям та виставкам. Г. Коваленко написав про колекціонерку О. Екстер, котра відома своїм проєктом, який у XX столітті розкривав картину народного мистецтва (Контур. URL: <https://kontur.media/ekster>). Аристократка, як називає її автор публікації, врахувала в своїй виставці всі різновиди народного мистецтва, як: гончарство, плетіння, ткацтво, вишивка, вибійка, вироби зі шкіри, малювання, різьба по дереву, вироби з рогу й кості, вироби з металів, а також малюнки й фотографії. Публікація журналістки А. Холявки, присвячена промисловому району Львова Підзамче, який було вирішено перетворити в ряд інсталяцій, об’єднаних в прогулянку «Слідами спогадів Підзамча» (Контур. URL: <https://kontur.media/spohady>).

Дві статті журналісти «Контур» на тему політики та права в поєднанні із філософією. Це текстовий виступ Дж. Батлер про «Перспективи свободи слова на території кампусу» в перекладі Д. Вовка і Р. Іжевського (Контур. URL:

https://kontur.media/judith_butler). Політика – це і є своєрідне мистецтво. Як відзначає В. Черепанин, і художником, і політиком рухає спільне — воля до успіху, якого вони досягають, коли подобаються масам, коли здатні притягувати до себе енергію спільноти. Різниця між мистецтвом і політикою полягає в тому, до яких інституцій потрапляє ця енергія [58].

Зауважимо, що в аналізованому виданні фіксуємо кілька тем, до яких журналісти звертаються не так часто (по 1 публікації): художнє мистецтво та фотомистецтво. Зокрема, це стаття пам'яті відомого художника К. Болтанські (Контур. URL: https://kontur.media/boltanski_obrist). На наше переконання, це — недопрацювання редакції, бо живопис – це важлива віха мистецтва, а серед сучасників можна знайти багато цікавих митців, про творчість яких варто написати.

Цікавою є стаття, що стосується масштабної виставки сучасної української фотографії (Контур. URL: <https://kontur.media/sensitivity>). Авторка матеріалу журналістка А. Холявка зосереджує увагу на доцільності простору та величі, висловлює свої «за» та «проти», однак дає право читачеві самому визначитися щодо власного бачення на виставку фотографій.

Подана і рецензія Н. Отріщенко на книжку Д. Галегуа «Розумні міста», який присвячена сучасним технологіям (Контур. URL: https://kontur.media/smart_cities_otrischenko). Цей матеріал ми могли б віднести до літературної тематики, однак технології в сучасному мистецькому середовищі – це нова віха. З першого прочитання здається, що тема аж ніяк не переплітається із творчим світом. Але саме сучасні технології, котрі зараз доступні людству, змінили наше життя. До мистецтва тепер можна «дотягнутися» простіше: є онлайн-бібліотеки, онлайн-виставки, можливість подивитися фото чи відео-репортаж прямісінько з культурного заходу, купити витвір мистецтва у форматі NFT, що є останньої новинкою та новою реальністю. Відзначимо, що non-fungible token - це цифровий сертифікат

власності на об'єкт: текст, світлину, відео, аудіо, ігрові предмети. Токен неможливо скопіювати – він в єдиному та неповторному екземплярі, що є його головною перевагою та особливістю [71].

Варто наголосити, що в онлайн-медіа «Контур» теж фіксуємо вживання фемінітивів. До прикладу, у статті Н. Отріщенко «Аргументи до розмови про розумні міста», під час переліку людей за фахом, авторка до чоловічих форм додає жіночі: *«Для цього вона подорожує світом, аби відвідати локації, що постулюють свою "розумність", розмовляє з **представниками** і **представницями** міжнародних корпорацій і муніципалітетів, **активістами** й **активістками** у сфері цифрової інклюзивності....», «**Представники** і **представниці** креативного класу та техноеліти так само зацікавленні у просуванні моделей розумного міста,...», «Поряд із цим, **мешканці** і **мешканки** міст, які з тих чи інших обставин зіштовхнулися з бідністю...»* (Контур. 03.08.2021. URL: https://kontur.media/smart_cities_otrischenko).

Підсумовуючи, зазначимо, що в онлайн-журналі «Контур» журналісти не тільки висвітлюють різні теми культурного спрямування, а й розкривають контекст, проблематику. Розглядають культуру у філософському ключі. «Контур» також практикує переклади іноземних діячів культури та філософії, автори видання додають до них власні міркування у вигляді вступу. Серед загальної кількості проаналізованих нами матеріалів (32 публікації) – 14 є статтями-перекладами. У медіа наявний авторський стиль. Однак, з іншого боку, статті не розраховані на широку аудиторію: звертання до вузькоспеціалізованих термінів, статті аналітичного, моментами наукового стилів, тобто, складні для сприйняття людьми, які не є представниками мистецького середовища.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі нашого наукового дослідження ми проаналізували сучасне мистецьке онлайн-медіа «Контур». З'ясували його структуру, проблематику, специфіку функціонування. Значну увагу зосередили на особливостях тематичної спрямованості та форматі подачі публікацій.

Видання «Контур» функціонує з 2019 року, позиціонує себе як помічник у «розкритті ще одної пари очей, через які можна глянути на те, що досі було невидимим». Головна редакторка — ілюстраторка Анастасія Холявка. Над медіаресурсом працює редакція з 13 осіб. Крім того, видання запрошує до співпраці на волонтерських засадах й інших фахівців.

Сайт «Контур» дуже осучаснений. На головній сторінці немає нічого зайвого, відсутня й рубрикація. Усі матеріали виключно українською мовою. Вузькоспеціалізований онлайн-ресурс охоплює широкий спектр тем: література, філософія, історія, живопис, дизайн. У соціальних мережах редакція вказала на жанрову приналежність своїх публікацій. Це — інтерв'ю, есе, переклади та подкасти. В онлайн-виданні відчутна «своя атмосфера», враховуючи філософський, глибокий формат подачі публікацій. Редакція є компетентною в тому, що висвітлює.

Серед проаналізованих 32 статей за період лютий 2021 – лютий 2022 рр. найбільше зустрічаємо перекладів науково-популярних текстів, авторами яких є іноземні культурні діячі та філософи (14 статей).

Як ми зазначали, у видання відсутня рубрикація. Є одна сторінка сайту, яка одночасно є головною та на якій розташовані абсолютно всі публікації, що частково додає хаосу та плутанини. Навіть заголовки не повністю розкривають зміст та тему матеріалу. Можливо, журналісти бажають, щоб їх аудиторія читала кожную публікацію, не роблячи тематичний вибір. Але, ми вважаємо, це як недоопрацювання «Контур». Також у статтях не вказані дати публікації.

Усі матеріали умовно згрупували за тематичним спрямуванням. Найбільше автори присвячують матеріали філософським роздумам щодо творчого акту, історії, літератури, релігії (13 статей). Трохи менше уваги темам літератури (5 публікацій), кінематографу (5 статей), музейній та художній творчості (2 матеріали). Також по одній публікації автори присвятили темам фотомистецтву та арт-мистецтва. Вважаємо, що редакційній колегії «Контур» варто більше висвітлювати художню творчість, фотомистецтво, розповідати про події українського мистецького середовища: виставки, перформанси, фестивалі тощо.

Значним недоліком, на наш погляд, є нерегулярність виходу нових матеріалів, відсутність рубрик та дати у публікаціях. Нерегулярне оновлення онлайн-журналу може негативно впливати на зацікавлену аудиторію, котра може зменшуватися. У гіршому випадку це може призвести до закриття видання чи потреби провести повний ребрендинг, щоб заохотити аудиторію читати саме «Контур». Також журналу потрібно покращити фінансування задля оплати авторам та логістичного забезпечення сайту, систематичного випуску статей та розробки додаткових активних сторінок, рубрик на сайті. Для цього редакції треба переглянути стратегію розвитку сторінок в соціальних мережах. Особливо в телеграмі, де наразі найменша кількість підписників – менше сотні.

Загалом публікації «Контур» — приклад якісної культурної журналістики. Автори поглиблено висвітлюють обрані теми, наявні широка розгалуженість тематичних напрямків, покликання на використані джерела, аналіз журналістів та дотримання балансу думок.

Видання є відносно молодим: «Контур» існує з 2019 року. А отже має змогу ще зростати, розвиватися та випробовувати різні шляхи популяризації свого сайту.

ВИСНОВКИ

1. У сучасному швидкозмінному світі, коли йде постійний потік інформації, важливо не забувати про духовне збагачення. Журналістика є одним з найдоступніших каналів інформації та засобом масового поширення. Тому напрямок як культурна публіцистика може допомогти широкому загалу внутрішньо збагатитися. Однак, на сьогоднішній момент, професійна культурна журналістика є непопулярною, а рубрики «Культура» публікують здебільшого маргінальні та сенсаційні статті-замітки замість аналітичних, художньо-публіцистичних матеріалів.

2. У першому розділі нашої наукової роботи ми досліджували культурну проблематику в структурі сучасного інформаційного простору України. З'ясували теоретичні засади дослідження культурних проблем у вітчизняних ЗМІ, вивчили сучасний стан, принципи функціонування та основні проблеми розвитку українських інтернет-видань про культуру.

3. Українська культурологічна журналістика є недостатньо висвітлена в наукових доробках та потребує комплексної оцінки та аналізу. Хоча цьому питанню присвячували наукові праці О. Іванова (літературна журналістика), В. Галацька (театральна журналістика), К. Пирогова (артжурналістика) та ін.

4. Сучасні медіатексти культурної тематики в спеціалізованих виданнях та у виданнях, спрямованих на висвітлення різних аспектів життя, мають суттєвий контраст у виборі та поданні інформації вербальними та невербальними засобами. У загальнотематичних ЗМІ висвітлюють тему культури достатньо коротко, лише інформуючи про ту чи іншу подію, натомість у спеціалізованих виданнях ця тема виступає провідною.

Сьогодні культурна журналістика більш розгалужена, ніж до здобуття незалежності. Існують як спеціалізовані видання, що мають тільки певне культурологічне спрямування, так і видання, що висвітлюють культуру

загалом. Крім того у багатьох виданнях загального спрямування є окрема рубрика, присвячена культурі. В Україні функціонують музичні, театральні, літературні, загальнокультурні видання. Масова аудиторія не читає великих та аналітичних статей, що стосуються культури. Плутають вузькоспеціалізовані теми зі статтями про життя зірок та подібними другорядними темами, що публікуються в розділах «культура».

5. Виокремили основні проблемні питання у розвитку українських медіа культурного спрямування. Для країни у стані війни важливо говорити про культурну ідентичність, неповторність та унікальність українського мистецтва, традиції та звичаї народу. Для цього журналістам слід переглянути формат подачі матеріалів, щоб зацікавити більшу кількість читачів різних вікових груп. Відчутною проблемою галузі є фінансування. Вузькоспеціалізовані мистецькі медіа виживають лише завдяки пожертвуванням та підпискам читачів. Фінансова неспроможність впливає на кількість публікацій. Культурна журналістика – це великі матеріали не тільки за обсягом, а й за інтелектуальним наповненням. Тому ці видання не мають щоденних нових публікацій на своїх сторінках. Але, коли новий матеріал не з'являється навіть раз у місяць – це впливає на аудиторію, яка може припинити заходити на сторінку видання, коли редакція після «паузи» вирішить знову оновлювати стрічку.

Говорячи про тематичне наповнення, українській культурній журналістиці не вистачає публікацій про архітектуру, скульптуру, фото- та артмистецтво.

6. У другому розділі комплексно дослідили сучасне культурне онлайн-видання «Korydor» за лютий 2021 — лютий 2022 рр. З'ясували його структуру, проблемно-тематичне наповнення, специфіку функціонування. Значну увагу зосередили на особливостях культурної спрямованості журналістських матеріалів. Онлайн-журнал функціонує з 2010 року, позиціонує себе як видання про сучасну культуру та як майданчик для фахової критики. Головна

редакторка — медійниця Віра Балдинюк. Зараз видання існує за кошти передплатників, має сучасний мінімалістичний стиль, публікує статті українською та російською мовами, а також має автоматичний переклад англійською. Більша частина авторів — жінки, тому відчувається спрямованість на сучасну жіночу аудиторію, вживання фемінітивів. На головній сторінці для зацікавлення нових читачів є вкладки «Найбільш популярне», «Інформація для спонсорів».

7. Це цілком культурний проєкт широкого тематичного охоплення, висвітлюються питання театру, музики, кіноіндустрії, літератури, історії, образотворчого мистецтва, архітектури. Робляться анонси про проведення різних культурних заходів у музеях, виставкових центрах. Читачів знайомлять із сучасними фестивалями та перформансами. Матеріали досліджуваного онлайн-журналу належать до художньо-публіцистичних, аналітичних та інформаційних жанрів. Публікуються есе, рецензії, огляди, статті. Досить поширеним є такий інформаційний жанр журналістики як інтерв'ю, в якому текстову складову обов'язково доповнює візуальна — світлина картин, інсталяцій, виставки і т. д.

8. Структура видання охоплює дев'ять рубрик («Практики рівності», «Жінка в історії культури», «Поличка перекладів», «Голоси», «Контексти», «Глосарій», «Креативна економіка», «Політика включення», «(Само)цензура»), у яких за аналізований період було опубліковано 89 журналістських текстів. До кожного застосовують теги, які допомагають новим читачам сайту переглянути теми, які висвітлює видання. У кожній рубриці тематично можуть подаватися різні матеріали, але всі вони мусять бути об'єднані головною ідеєю. Наприклад, у рубриці «Практики рівності» (15 матеріалів) статті розкривають теми театру («Оксана Черкашина. Театр і демократія: парадокси емансипації»), кіно, перформансів, політики («Роза Саркісян: політичний театр»), інклюзивності, людей з особливими потребами («Музеї без перешкод: як втілювати інклюзивні практики?»). Проте об'єднує усі матеріали стрижневий посил — мистецтво має

бути доступним для кожного. Кількісне наповнення рубрик неоднакове, в середньому це 15-20 публікацій в кожній за аналізований нами період. Але в рубриках «Голоси» та «Поличка перекладів» фіксуємо тільки по 2 публікації в кожній. Найчисельнішою є рубрика «Політика включення» — 49 матеріалів, яка є ніби узагальненням усього тематичного різноманіття журналу. Усіх їх об'єднує певна особливість — журналіст у контексті культурної проблеми, матеріали з місця події, повне занурення в тематику. Тому, поняття «включення» тут можна застосовувати в прямому сенсі слова відносно взаємодії автора із читачем: аудиторія занурюється в процес того, про що йдеться в тексті. На жаль, одна з рубрик («Глосарій») за аналізований період не має жодної нової публікації. Вважаємо, редактору видання потрібно все ж сприяти появі нових публікацій у цій рубриці, для цього варто подумати над журналістськими методами, які потрібно застосувати, щоб публікації стали цікавими ширшій аудиторії. Наша порада — розвивати й рубрику «Поличка перекладів», адже історія та мистецтво діють у синергії, оскільки історія передає культурну цінність.

9. Проблемним для інтернет-видання «Korydor» залишається фінансування. Гонорар, який мають отримати автори, не завжди можна виплатити з перерахованих коштів читачів. Тому й кількість публікацій у різні місяці варіюється. Ще одним побажанням для редакції видання є збільшити кількість матеріалів про сучасну архітектуру, стріт-арт, скульптуру та музику. Загалом авторське висвітлення матеріалів, тематичне різноманіття, приємне зовнішнє оформлення сайту, — все це робить «Korydor» конкурентоспроможним журналом серед культурних видань України.

10. У третьому розділі комплексно дослідили онлайн-медіа «Контур» (створене 2019), що позиціонує себе, як помічник у «розкритті ще одної пари очей, через які можна глянути на те, що досі було невидимим». Тематичне наповнення журналу — це публікації про культуру, мистецтво та філософію, через які автори розкривають явища, що залишаються поза увагою та

потребують висвітлення в публічній площині. Якщо окреслити загальний посил публікацій, то це не про сучасне мистецтво, а про «існування вічного» з метою задуматися про сьогодення. Головний редактор — Анастасія Холявка. Редакція у складі 13 людей працює на волонтерських засадах, а функціонує видання завдяки передплатникам.

11. У порівнянні із «Korydor», «Контур» не має окремих рубрик, відсутня і дата публікування матеріалів. Для опрацювання статей відповідного періоду (лютий 2021 — лютий 2022) нам допоміг телеграм-канал медіа, через який вдалося дізнатися час публікації. На сторінці в інстаграмі редакція вказала на жанрову приналежність своїх публікацій: інтерв'ю, есе, переклади та подкасти. Спільним для усіх матеріалів є філософське спрямування.

12. Проаналізували 32 публікації онлайн-медіа «Контур». У журналі немає поділу на рубрики, весь матеріал розміщено на головній сторінці. Усі публікації самостійно структурували за тематичним наповненням: література, історія, філософія, кінематограф, фотомистецтво, художнє мистецтво. Відзначили, що багато подано перекладів з авторськими промовами та роздумів авторів у формі есе (14 статей). У другому за кількістю блоці (13 матеріалів) об'єднали матеріали, де переплітаються культурні та філософські питання. Літературній тематиці автори присвятили 5 статей. Наприклад: Х. Дрогомирецької аналізує поетичну збірку Ю. Завадського «Вільна людина ще не народилася», оповідання Е. Гібера «Безтями від Венсана». Про кіномистецтво фіксуємо 5 публікацій. Наприклад, стаття О. Чорного щодо розвитку кіноаматорства. На історичну тематику написано 3 матеріали. Наприклад, рецензія С. Шевцова на роботу Р. Сіфорда «Виникнення філософії в Греції та Індії. Історичне порівняння». Журналісти «Контур» присвятили 2 матеріали музейній та художній творчості. Також по одній публікації фіксуємо з фото- та арт-мистецтва.

13. Виявили наступні проблемні питання в онлайн-журналі «Контур». По-перше, відсутність рубрик та дати публікації матеріалів, нерегулярність виходу нових медіатекстів. По-друге, відсутність сторінок у соціальних мережах «Інстаграм» та «Фейсбук», мала кількість підписників, звідси — невпізнаваність медіа навіть у мистецьких колах. По-третє, брак фінансування. За нашими спостереженнями, редакційній колегії видання варто більше уваги звернути на висвітлення тем з художнього та фотомистецтва, частіше розповідати про події сучасного українського мистецького середовища: виставки, перформанси, фестивалі тощо. Загалом публікації «Контур» — приклад якісної культурної журналістики: наявна широка розгалуженість тематичних напрямків, глибокий авторський аналіз, покликання на використані джерела. Враховуючи, що виданню всього 3 роки, вважаємо, йому є куди ще зростати, розвивати та випробовувати нові шляхи популяризації свого сайту.

14. Отже, зараз в Україні існує якісна культурна журналістика. Журналісти, що пишуть про культуру — це люди, котрі натхненні та фанатичні до своєї галузі. У комплексному аналізі двох онлайн-видань ми побачили важливі соціальні проблеми, які журналісти порушують у своїх публікаціях крізь мистецтво: Голокост, місце жінки у суспільстві та культурі, інклюзивність. Мистецька публіцистика покликана виконувати виховну функцію та допомагати в загальному культурному збагаченню народу. Зараз через медіасторінки важливо пропагувати не тільки українську культурну спадщину, але й знайомити суспільство з митцями сучасності. Журналісти мають бути обізнані з сучасними культурними тенденціями, актуальними проблемами, вміти знайти і зацікавити якомога більшу аудиторію.

15. В Україні 8 років йде війна, у якій ми відстоюємо свою територіальну цілісність та незалежність. Під час нашого дослідження Російська Федерація почала повномасштабне вторгнення на територію України (24 лютого 2022 року). У реальному часі маємо змогу спостерігати, як росіяни різними способами намагаються знищити нашу культурну спадщину (руйнування

історичних пам'яток, бібліотек, спалювання книг і т. д.). Тому нині питання доцільності існування якісної культурної журналістики не викликає жодного сумніву. В цьому має бути зацікавлена й держава. Основне нагальне завдання перед Україною — отримати Перемогу у війні як на воєнному фронті, так і на інформаційному. Тому медійники повинні доносити до суспільства правдиву інформацію, в тому числі й через висвітлення актуальних культурологічних проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азізова М. Досить їсти інформаційний фаст-фуд. Сайт Херсонського державного університету. 2019. URL: <https://www.kspu.edu/PrintVersion.aspx?newsId=10244> (дата звернення: 01.02.2022)
2. Амнезія. URL: <https://amnesia.in.ua/> (дата звернення: 09.02.2022)
3. Бібліотека українського мистецтва. URL: <https://uartlib.org/> (дата звернення: 05.02.2022)
4. Бочковський О. І., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання). Український техніко-господарський інститут. Мюнхен, 1993. 204 с.
5. Борзенко О. І. Харківський Демокрит як феномен українського Просвітництва. *Українська періодика: історія і сучасність*. Харків, 1998. С. 55-58.
6. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування: монографія. Івано-Франківськ, 2019. 440 с.
7. Вергеліс О., Голованова Н. Мрію про світлий час, коли наше ТБ покаже нарешті людину розумну. *Телекритика*, 2011. URL: <http://www.telekritika.ua/-daidzhest/2011-10-27/66750> (дата звернення: 13.02.2022).
8. Владимиров В. М. Історія української журналістики 1917—1991. Київ, 2007. 174 с.
9. Галацька В. Аналітично-художня інтерпретація картини світу в сучасній театральній журналістиці України (на матеріалі друкованих видань). *Вісник Львівського університету*. Серія Журналістика. Вип. 39. Львів, 2014. С. 208—212.

10. Гарматій О., Кісіль С. Тема культури в українських ЗМІ: основні тенденції подання. *Вісник національного університету Львівська політехніка*. Серія «Журналістські науки». Випуск 896. Львів, 2018. №2. С. 20-28.
11. Гендина Н.И., Колкова Н.И. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины. Москва, 2006. 512 с.
12. Глушко М. Мистецькі журнали в сучасній Україні: особливості контенту. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 29. Львів, 2016. С. 47- 57. URL: https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/29/7.pdf (дата звернення: 18.05.2022).
13. Головненко А. Театральна критика: вид, що зникає. *Детектор Медіа*, 2018. URL: <https://tyzhden.ua/Culture/210778> (дата звернення: 10.02.2022)
14. Журналістів, які пишуть на теми культури, чекають у Харкові. *Детектор Медіа*. 2016. URL: <https://pressclub.te.ua/novyny/do-uvagi-zhurnalistiv-yaki-pishut-na-tem/> (дата звернення: 03.02.2022)
15. Знайомтесь: нова редакторка MediaLab. *MediaLab*. 2019. URL: <https://medialab.online/news/newage/> (дата звернення: 20.05.2022)
16. Джаггі М. Лекція 1: що таке культурна журналістика? Культура і Креативність. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/publishing/cultural-journalism-course/lecture-13-1> (дата звернення: 05.02.2022)
17. Добуш Ю. Цехова солідарність, Або як умирає українська культурна журналістика. *ЛітАкцент*. 2019. URL: <http://litakcent.com/2019/10/30/tsehova-solidarnist-abo-yak-umiraye-ukrayinska-kulturna-zhurnalistika/> (дата звернення: 11.02.2022)

18. Дорош М. Культурна журналістика: як вбудуватися у формат. *Детектор Медіа*. Київ, 2013. URL: <https://ms.detector.media/presa-v-ukraini/post/2115/2013-12-16-kulturna-zhurnalistyka-yak-vbuduvatysya-u-format/> (дата звернення: 27.01.2022)
19. Джонс С., Бейкер С.С. Поп-музика і преса. США, 2002. 270 с.
20. Животко А. П. Історія української преси. Київ, 1999. 368 с.
21. Іванова О. А. Комунікативний статус тексту в дискурсі - художньому, віртуальному, сакральному. *Вісник Харківського національного університету*. Серія «Філологія». Випуск 33. Харків, 2001. № 520. С. 22-27.
22. Іванова О. А. Преса про літературу: номінація, дефініція, методологія. *Наукові записки Інституту журналістики. Збірник наукових праць*. Т. 33. Київ, 2008. С. 29–33. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2370> (дата звернення: 31.01.2022)
23. Калмыков А.А. Интернет-журналистика в системе СМИ: становление, развитие, профессионализация. Электронная библиотека диссертаций. Москва, 2009. URL: <https://www.dissercat.com/content/internet-zhurnalistika-v-sisteme-smi-stanovlenie-razvitie-professionalizatsiya/read> (дата звернення: 01.02.2022)
24. Клименко В. Як дорослішала українська культурна журналістика. *Детектор медіа*. Київ, 2021. URL: <https://detector.media/community/article/194567/2021-12-08-yak-doroslishala-ukrainska-kulturna-zhurnalistyka/> (дата звернення: 29.01.2022)
25. Контур. 01.02.2021 – 28.02.2022. URL: <https://kontur.media/>
26. Кузнєцова Т. Транслявання національної культури сучасними ЗМІ: основні тенденції та перспективи. URL:

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Soc_komun/ (дата звернення: 27.01.2022)

27. Лешко У. Типологія жанрів інтернет-журналістики: Теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Випуск 44. С. 246–253.

28. ЛітАкцент. URL: <http://litakcent.com/> (дата звернення: 18.02.2022)

29. Лозова М.С. Фемінітиви у новій версії українського правопису. Київ, 2020. 31 с. URL: <https://kppk.com.ua/pedrada/Lozova.pdf> (дата звернення: 24.04.2022)

30. Мар'їна Л. Журналістика і культура: динаміка взаємодії. Львів, 2013. 164 с.

31. Марковська М. Культурна журналістика: чи потрібні особливі риси та вміння? *Сайт Європейської журналістської обсерваторії*. Київ, 2018. URL: <https://ua.ejo-online.eu/4318/sfery-vysvitlennya/kulturna-yhurnalistyka> (дата звернення: 31.01.2022)

32. Масленников О.В. Арт-журналистика как объект современных медиа исследований. *Медиасреда*. Челябинськ, 2020. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/art-zhurnalistika-kak-obekt-sovremennyh-mediaissledovaniy> (дата звернення: 01.02.2022)

33. Михайлин І. Л. Історія української журналістики XIX століття: Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики. 2 видання доп. Київ, 2003. 720 с.

34. Мокрушина Д. Культура у ЗМІ, ЗМІ в культурі (деякі міркування про дезорієнтацію у культурному українському просторі). *Медіакритика*. Сімферополь, 2011. URL: <https://www.mediakrytyka.info/ohlyady->

analitika/kultura-u-zmi-zmi-v-kulturi-deyaki-mirkuvannya-pro-dezorientatsiyu-u-kulturnomu-ukrayinskomu-prostori.html (дата звернення: 30.01.2022)

35. Ніка. Навіщо країні потрібна культура? *Artefact*. 2018. URL: <https://artefact.live/навіщо-країні-потрібна-культура/> (дата звернення: 01.02.2022)

36. Ніка. Український інститут: чому культура важлива? *Artefact*. 2018. URL: <https://artefact.live/український-інститут-чому-культура-в/> (дата звернення: 01.02.2022)

37. Олешко Е.В. Журналистика и культура: модели взаимодействия и реализации. *Известия Уральского государственного университета*. Серия 1, Проблемы образования, науки и культуры. Екатеринбург, 2011. №2. С. 91-97.

38. Пилипенко А. Контент літературного журналу: принципи моделювання. *Вісник Книжкової палати*. №2. 2012. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vkp/2012_2/st (дата звернення: 30.01.2022)

39. Пирогова К. Арт-журналістика в системі комунікаційного простору на прикладі видання «Телекритика». *Вісник Львівського ун-ту*. Серія Журналістика. Вип. 39. Львів, 2014. С. 92–97.

40. Платформа. URL: <http://platfor.ma/> (дата звернення: 02.02.2022)

41. Попович М. Культура : іл. енцикл. України. Київ, 2015. 184 с.

42. Пухарев Ф. Олександр Євтушенко: Я хотів, щоб музична преса була не жовтою, а жовто-блакитною. *Карабас Live*. Інтерв'ю. URL: <http://rock-oko.com/pro-avtora/ntervyu-karabas-lve.html> (дата звернення: 10.02.2022)

43. Сарбей В.Г. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й. Київ, 2005. 672 с.

44. Сидоренко Л. І. Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів. *Навчальні матеріали для студентів та аспірантів природничих факультетів. КНУ ім. Т. Шевченка, Київ.* URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-culture.htm> (дата звернення: 01.05.2022)
45. Сіман М. Слід повернутися до переосмислення поняття критики. Київ, 2006. URL: <https://www.kinokolo.ua/news/2586/> (дата звернення: 25.01.2022)
46. Словник української мови. АН УРСР Том 2. Київ, 1971. 550 с.
47. Слух. URL: <https://slukh.media/> (дата звернення: 19.05.2022)
48. Степула Н. Про літературу і культуру в Україні – вустами письменників. *Радіо Свобода*, 2007. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/973812.html> (дата звернення: 02.05.2022)
49. Точицкая Н. А. Арт-журналистика как понятие и вид творческой деятельности. *Журнал Беларусского государственного университета. Выпуск Журналистика, №2. Минск, 2019. С. 57-63.* URL: <https://journals.bsu.by/index.php/journalism/article/view/2418> (дата звернення: 04.02.2022)
50. Українська культура. URL: <https://uaculture.in.ua/> (дата звернення: 10.05.2022)
51. Українська правда. Життя. URL: <https://life.pravda.com.ua/> (дата звернення: 18.05.2022)
52. Фенстер М. Посібники споживачів: політична економія музичної преси та демократія критичного дискурсу. *Преса університету Темпл*. 2002. 85 с.
53. Фіялка С. Б. Редагування навчальної літератури з культурознавства для вищої школи. Київський політехнічний ін-т. Київ, 2012. 18 с.

54. Харитонов Д. Літературна журналістика: 10 головних текстів. Arzamas.academy. URL: <https://arzamas.academy/materials/1608> (дата звернення: 08.02.2022)
55. Харченко О. В. Літературна журналістика: перемоги та поразки як різновиди літературних прийомів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія Філологія. Соціальні комунікації*. Том 31, № 3. 2020. С. 180-185.
56. Ховден Я. Ф., Кристенсен Н. Н. Культурний журналіст по всьому світу: порівняльне дослідження характеристик, сприйняття ролей та передбачуваних впливів. *Журналістика*. Т. 22. Випуск 3, 2021. С. 689-708.
57. Чабаненко М. В. Робота журналіста в інтернет-ЗМІ. Запоріжжя, 2012. 120 с.
58. Черепанин В. М. Сучасне мистецтво і політичне: Проблеми взаємовпливу. *Наукові записки*. Том 49. Теорія та історія культури. Київ, 2006. С. 87–93.
59. Чи є мистецтву місце в ЗМІ. *Телекритика*. 2008. URL: <https://detector.media/infospace/article/39956/2008-08-11-chy-ie-mystetstvu-mistse-u-zmi/> (дата звернення: 03.02.2022)
60. Шелемба Л. Сучасний культурний контент (за матеріалами онлайн-видання «Platforma»). URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9346/1/15Shelemba.pdf> (дата звернення: 19.05.2022)
61. Щур М. Українська культура завойовує світ. Чи Україна забезпечить їй надійний тил? *Радіо Свобода*. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/kultura-ukrajina-bezpeka-reformy/31074839.html> (дата звернення: 05.02.2022)

62. Янишівська Г. В. Вплив друкованих ЗМІ на формування музичних смаків молоді: до проблеми класифікації видань. *Наукові записки*. 2001. 178 с.
63. Comma. URL: <https://comma.com.ua/> (дата звернення: 18.05.2022)
64. Green T. Re-thinking cultural journalism. 2010. URL: <http://blogs.artinfo.com/modernartnotes/files/2009/08/ArtJournalismWhitePaper2010.pdf> (дата звернення: 05.02.2022)
65. Harries G., Wahl-Jorgensen K. The culture of arts journalists. Elitists, saviors or manic depressives? URL: <http://jou.sagepub.com/content/8/6/619> (режим доступу: 05.02.2022)
66. Janssen S., Verboord M. Cultural Mediators and Gatekeepers. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. (Second Edition). 2015, С. 440-446. URL: <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.10424-6> (дата звернення: 03.03.2022)
67. Korydor. 01.02.2021 – 28.02.2022. URL: <http://www.korydor.in.ua/ua/>
68. Kristensen N.N. The historical transformation of cultural journalism. *Northern Lights: Film & Media Studies Yearbook*. Том 8, № 1. 2010. С. 69–92. URL: https://doi.org/10.1386/nl.8.69_1 (дата звернення: 02.03.2022)
69. Kristensen N., From U. From Ivory Tower to Cross-Media Personas. *Journalism Practice*, Volume 9, 2015 - Issue 6: *Cultural Journalism and Cultural Critique in the Media*. С. 851 – 871.
70. Kristensen N., Riegert K. Cultural Journalism in the Nordic Countries. *University of Gothenburg, Sweden*, 2017. 212 с. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1168424/FULLTEXT01.pdf> (дата звернення: 01.05.2022)
71. Lazebnikov Y. Why NFT is not just another bubble, but a new stage of evolution. *Emerging Europe*, 2021. URL: <https://emerging->

europe.com/voices/why-nft-is-not-just-another-bubble-but-a-new-stage-of-evolution/ (дата звернення: 05.05.2022)

72. Reid A. How to: get into music journalism. *Journalism.co.uk*. 2013. URL: <https://www.journalism.co.uk/skills/how-to-get-into-music-journalism/s7/a552475/> (дата звернення: 07.02.2022)

73. Schick R. D. Classical Music Criticism. New York, 1996. С. 166–176. URL: https://books.google.com.ua/books?id=OyO3jcUpp4UC&pg=PA173&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 07.02.2022)

74. Vertigo. URL: <https://vertigo.com.ua/> (дата звернення: 10.05.2022).

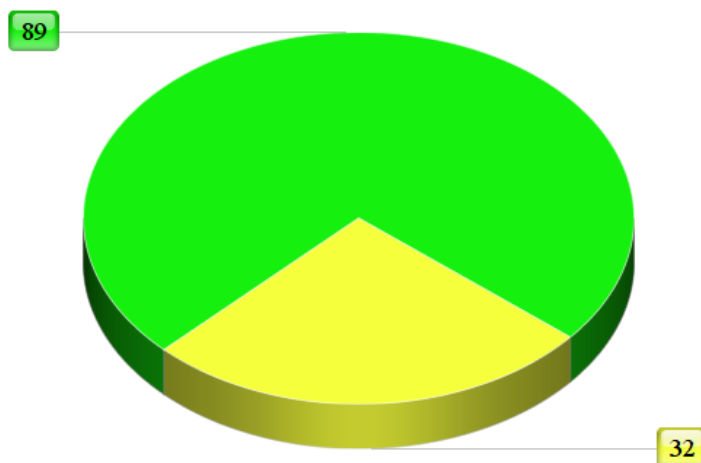
Додаток А

Кількісне співвідношення матеріалів у журналах «Korydor» та «Контур»

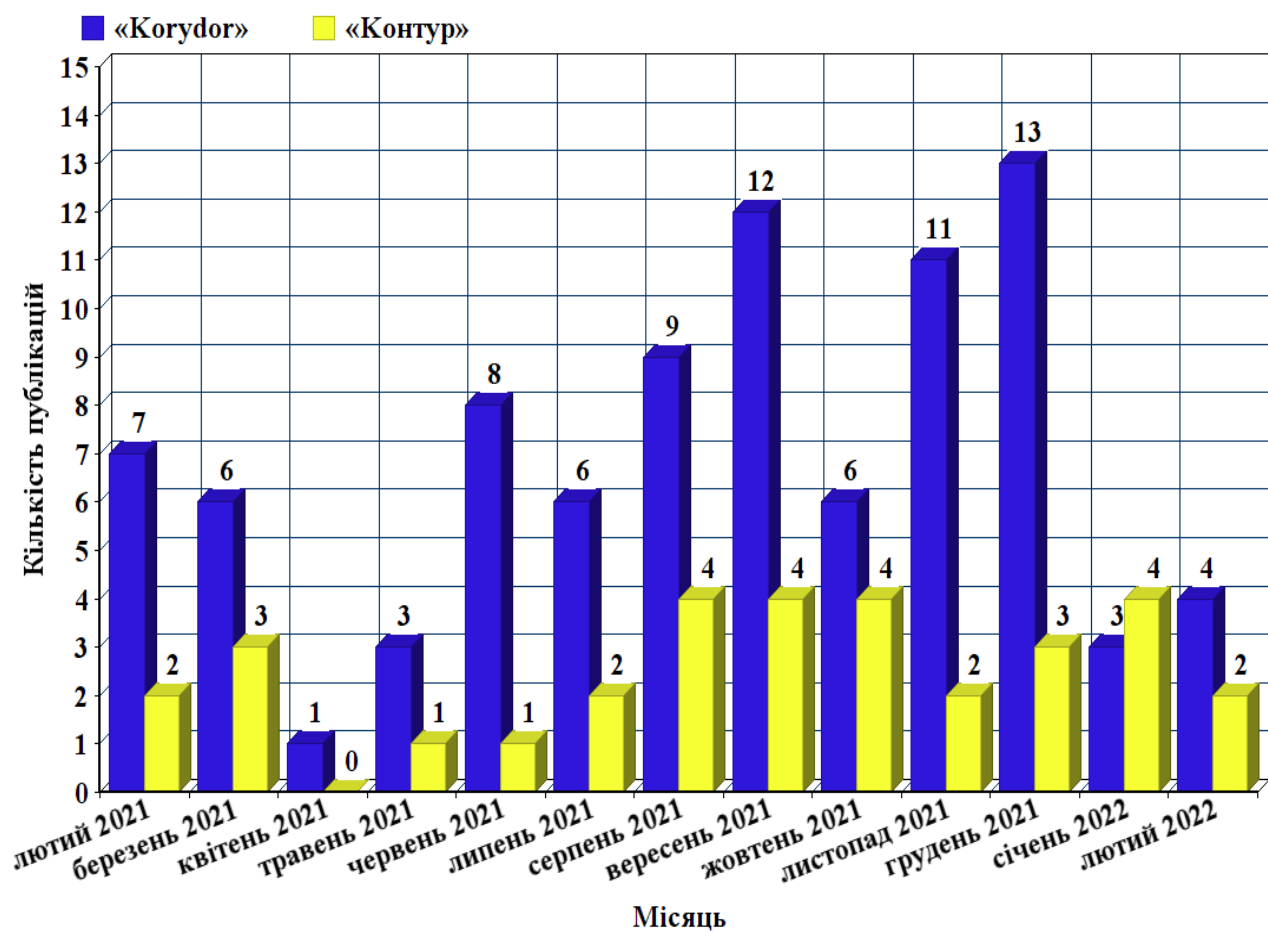
Малюнок 1. Кількісне співвідношення опрацьованих матеріалів у виданнях «Korydor» та «Контур»

Кількісне співвідношення опрацьованих матеріалів у виданнях «Korydor» та «Контур»

■ «Korydor» ■ «Контур»

Малюнок 2. Періодичність публікацій у медіа «Korydor» та «Контур» з 01.02.2021 по 28.02.2022 рр.

Додаток Б

Жанрово-тематичне наповнення видань «Korydor» і «Контур»

Малюнок 1. Проблемно-тематичні домінанти у журналі «Korydor»

Малюнок 2. Проблемно-тематичні домінанти у виданні «Контур»

Малюнок 3. Жанрове різноманіття публікацій «Korydor»

Малюнок 4. Жанрове різноманіття статей видання «Контур»

